

Izhaja vsak četrtek

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
Trst, Ulica Martiri della Libertà
(Ul. Commerciale) 5/I. Tel. 28.770
Za Italijo: Gorica, P.zza Vittoria
18/II. Pošt. pred. (casella post.)
Trst 431. Pošt. č. r.: Trst, 11/6464
Poštšina plačana v gotovini

NOVI LIST

Povečana izdaja 80 lir

N A R O Č N I N A:
četrletna lir 600 — polletna lir
1000 — letna lir 2000 • Za ino-
zemstvo: letna naročnina lir 3000
O g l a s i p o d o g o v o r u
Spedizione in abb. post. I. gr. bis

ŠT. 639

TRST, ČETRTEK 23. MARCA 1967, GORICA

LET. XVI.

Praznik Vstajenja ni samo simbol

Vse prelahko se damo zapeljati lahki simboliki, da povezujemo Kristusovo Vstajenje s pomladnim vstajenjem v naravi. To nas zavaja v pesniške primerjave, ki pa so puhle spričo resničnega pomena Jezusovega vstajenja od mrtvih.

V resnici bi morali praznik Božjega vstajenja osvoboditi simbolike in ga doživljati v njegovem pravem pomenu. Jezusovo Vstajenje iz groba namreč ni bilo simbolno, ampak *resnično*, telesno. Kot tako nam je dokaz za to, da posmrtno življenje dejansko obstoja in da torej našega življenja s telesno smrtjo ne bo konec. To daje človeškemu življenju čisto novo dimenzijo in vrednost. Pomeni nam veliko tolažbo, nalaga pa nam tudi velike dolžnosti do nas samih in do drugih.

Vera v posmrtno življenje, v to, da bomo tudi mi nekoč vstali od mrtvih in da bomo onkraj vrat, ki jih pomeni smrt, odgovarjali za svoja dejanja v tem življenju, nam omogoča, da živimo to svoje življenje brez mriične hlastnosti, brez večnega strahu pred smrtjo in utopitvijo v nič.

Zato lahko uživamo življenje lepše in plemeniteje kakor tisti, ki mu skušajo izvabiti samo užitke in »uspeh«, v katerem vidijo nekaj absolutnega in zato besno, brezobzirno drevijo za tem absolutnim. Za kristjana je absolutno onstran groba, onstran vstajenja, zato sta mu prihranjena strah in boj za uspeh za vsako ceno. Plačilo življenja mu je duhovno zveličanje, pozneje nekoč pa tudi telesno vstajenje.

Kristusovo vstajenje pa nas tudi obvezuje k našemu duhovnemu vstajenju iz greha. Kristjanu ni treba nikoli obupati, iz vsakega greha lahko spet vstane z Božjo pomočjo in na vsako nesrečo mora gledati iz perspektive večnega življenja po smrti.

Spričo tega sta smrt in nesreča za krščanskega človeka samo nekaj relativnega, le preizkušnja in prehod v novo življenje, ki bo v resnici večno nadaljevanje tega življenja. In to je Resnica, ki nam jo brez simbolov izpričuje praznik Vstajenja.

Prav tako pa pomeni vera v nesmrtno življenje in v večne vrednote, v moralne zapovedi, ki presegajo zgolj tisto, kar je koristno, vir vedno novih moči in tolažbe tudi za narode v njihovih nesrečah in v prizadevanju po svobodi in pravičnosti. Vedo, da je to v skladu tudi z Božjo pravičnostjo in z njegovimi nameni s človeškim rodом.

Pomlad v Boljuncu

Foto M. Magajna

„NOVI LIST“

vošči vesele velikonočne praznike

vsem svojim naročnikom, bravcem,

sodelavcem in vsem Slovencem

Politične in gospodarske spremembe v Jugoslaviji

Jugoslovansko časopisje zadnje čase veliko piše o »spremembah ustave«, ki je v veljavi šele kaka tri leta. Vendar si je povprečen bravec iz tega pisanja dozda le težko ustvaril jasno predstavo, za kaj gre pri teh spremembah in zakaj so potrebne, ko pa je ustava še tako »mlada«.

Predlogi po spremembah v ustavi so se pojavili po odstavitvi Aleksandra Rankovića, ker je imel ta — po izjavah nekaterih jugoslovanskih političnih osebnosti — preveč vpliva na nekatera določila prejšnje ustave. Poskrbel je s svojim pritiskom predvsem za to, da je dajala ustava preveč poudarka centralistični ureditvi vse državne uprave in družbenega življenja ter zakonodaje. Republikam je ostalo zelo malo možnosti za resnično zakonodajo v skladu z njihovimi posebnostmi in pogoji, kot jim jo je teoretično zagotavljala ustava.

Svet Slovenske skupnosti želi vesele velikonočne praznike vsem Slovenkam in Slovencem, zlasti svojim somišljenikom in podpornikom.

Nekatera določila v ustavi so to teoretično možnost zelo zoževala ali celo onemogočala. Tako je imel npr. zbor narodov zveznega parlamenta doslej le malo resnične pristojnosti pri reševanju odnosov med narodi Jugoslavije in med republikami ter federacijo. Njegov glas je bil le posvetovalen. Sedanje spremembe naj bi mu dale več dejanske pristojnosti.

Zbor narodov bo lahko odslej — kot zagotavljajo — tudi dejansko reševal odnose med narodi in narodnostmi v Jugoslaviji. O teh odnosih se zadnja leta precej govori in piše, ker po krivdi Rankovićevih metod vprašanj, ki so se pojavljala, ni bilo mogoče reševati sproti, Ranković in »njegovi« jih enostavno niso »priznali« in so se delali, kakor da ne obstojajo. Sedanje spremembe v ustavi naj bi omogočile, da bi jih rešili. V ta namen bo zbor narodov tudi drugače sestavljen, v duhu večje enakopravnosti med narodi, narodnostmi in republikami. Zaradi tega bodo spremenili tu-

di sistem volitev v zbor narodov in so mu tudi spremenili ime v zbor narodov in narodnosti.

Politični opazovalci so si edini glede važnosti teh ustavnih sprememb. Izražajo pa dva pomisleka. Prvi je ta, da gre ta sprememba preveč neopaženo mimo široke javnosti, saj se npr. v »Delu« noben dopis ne ukvarja s to zadevo, ki bo vendar bistveno vplivala na vse notranje življenje v državi za precej časa, medtem ko se dopisniki vsak dan ukvarjajo s tako brezpomembnimi zadevami kakor so nočni bari, slabo pečen kruh v kaki pekarni, zahvale miličnikom, ki pospremijo stare ljudi čez cesto, pritožbe nad avtobusnimi prevodniki in podobno. Kaže, da se ljudje sploh skoro ne zanimajo za resnično važne politične zadeve in jih skrbijo le zadeve, ki se jih v vsakdanjem življenju neposredno tičejo. Tako se ukvarjajo s spremembami ustave samo v parlamentarnih komisijah in telesih, brez sodelovanja javnosti v posameznih republikah.

Drugi pomislek je v tem, da so z novim nazivom zbora narodov (in narodnosti) narodi, ki so nosilci državne ideje in federacije, v bistvu izenačeni z narodnimi manjšinami, kar ponovno, čeprav v drugem smislu, zmanjšuje pomen zbora narodov. Sicer pa se bo kmalu v praksi pokazalo, ali se bo ta novost kot odraz novega koncepta obnesla ali ne.

Sodelovanje s tujim kapitalom

Že dalj časa se je govorilo in pisalo v Jugoslaviji tudi o sodelovanju tujega kapitala pri turističnih in drugih investicijah, zato ni prišlo popolnoma nepričakovano naznanilo, da bodo jugoslovanska gospodarska podjetja — tudi industrijska — lahko sodelovala s tujimi podjetji, ki bodo hotela investirati v Jugoslaviji. To »naj bi vneslo v jugoslovansko gospodarstvo in samoupravljanje nove kvalitete, brez katerih ni mogoče v korak s tehničnim napredkom v svetu«, kot je izjavil v pogovoru s časnikarji član zveznega izvršnega sveta Aleksander Grličkov. Glavni namen tega je — je rekel — da naj bi to spodbudilo »tak način gospodarjenja, ki bo najbolje ustrezal ciljem gospodarske reforme«. Nedvom-

no je to najpomembnejši ukrep glede jugoslovanskega gospodarstva, kar jih je bilo sprejetih po vojni in zlasti od uvedbe gospodarske reforme. To pomeni tudi novo priznanje zakonitosti tržnega gospodarstva.

Nič ni bilo rečeno, odkod naj bi prišel tuji kapital za investicije. Verjetno se bo do ravnali po ponudbi. Sodelovanje naj bi temeljilo na delitvi dobička.

Tuji državljani bodo tudi najbrž že letos lahko dolgoročno najemali v Jugoslaviji počitniške hišice in enostanovanjske hiše za oddih. Pravico oddajati take hišice in hiše pa bodo imela samo podjetja in družbeno-politične skupnosti, ne pa zasebniki. Po sedanjem zakonskem predlogu bodo tuji državljani lahko najeli stanovanjsko poslopje najmanj za pet, največ pa za trideset let, kar pomeni, da bodo v tem zadnjem primeru zgradbo dejansko plačali v njeni celotni vrednosti. V Jugoslaviji računajo, da bodo uporabljali tuji take hiše samo dva do tri mesece na leto, drugače pa bodo puščali zgradbe v »podnajemu« tistim, katerih najemniki bodo.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 26. marca, **nedelja**: Velika noč, Maksim
- 27. marca, **ponedeljek**: Velikonočni pon., Rupert
- 28. marca, **torek**: Janez
- 29. marca, **sreda**: Ciril
- 30. marca, **četrtak**: Branimir
- 31. marca, **petek**: Benjamin, Modest
- 1. aprila, **sobota**: Bogomila, Hugon
- 2. aprila, **Bela nedelja**: Frančišek
- 3. aprila, **ponedeljek**: Zarko
- 4. aprila, **torek**: Izidor, Dorislav
- 5. aprila, **sreda**: Vinko, Irena
- 6. aprila, **četrtak**: Ivo, Celestin
- 7. aprila, **petek**: Radivoj, Bor
- 8. aprila, **sobota**: Albert, Vašek

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Koper kot matični pristan avstrijskih ladij

Te dni je pristala v koprskem pristanu nenavadna ladja. Na njej je vihrala namreč avstrijska zastava. To je bila »Maria Elena«, last Austro-frigo-linije. Ladja bo imela v Kopru svoj matični pristan, enako kot njeni »sestri« »Cristina« in »Victoria«. Ladje bodo prevažale živila in sadje. Na slovesnosti, s katero so v Kopru sprejeli prvo »svojo« avstrijsko ladjo, sta govorila lastnik omenjenega avstrijskega ladjarskega podjetja dr. Herbert Kraus in župan koprške občine Dušan Barbič.

Koprskemu pristanu bo seveda samo v korist, če bo postal matični pristan ladij drugih držav v svojem zaledju.

Novice po svetu

Najmanjša hčerka Umberta Savojskega, Maria Beatrice, je baje poskusila napraviti v noči od sobote na nedeljo samomor s strelom iz revolverja. Zdaj leži, kot poročajo, v neki madridski bolnišnici, toda njena družina vse zanika. Bila je v zelo prijateljskih odnosih s španskim advokatom-torerom Victorianom Rogerjem Valenciom.

V Turinu so aretirali znanega športnega padalca Giorgia Rinaldija, njegovo ženo in njunega šoferja Girarda, češ da so že šest let vohunili za Sovjetsko zvezo. Žena je bila baje nekdanja fanatična fašistinja, oficirka odelkov X Mas. Pri njih so dobili nerazvite mikrofилme z vojaškimi posnetki in tajnimi dokumenti.

Manj politiziranja in več konkretne politike!

V zvezi s člankom »Ščit manjšine je politika«, ki ga je naš list objavil pred dvema tednoma, se je v nedeljskem »Primorskem dnevniku« oglasil predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze Boris Race, ki je smatral za potrebno napisati nekaj pojasnil. Naj takoj povemo, da nas veseli, da so naša izvajanja izzvala ta odgovor, ker smo prepričani, da stvarna in poglobljena razprava lahko samo koristi razčiščenju tako zapletenih, a hkrati življenjsko važnih pojmov, kot sta odnos narodna manjšina — država in odnos narodna manjšina — politične stranke.

Ponovno poudarjamo, da se z analizo položaja Slovencev v Italiji, kot izhaja iz poročila B. Raceta na znanem goriškem zborovanju, strinjamo. Ne soglašamo pa z njegovim gledanjem na odnose, ki naj se vzpostavijo med državo in narodno manjšino, niti ne z njegovim gledanjem na vlogo, pristojnosti in delokrog političnih strank ter organizacij v življenju narodne manjšine. Tudi zadnja pojasnila našega sobesednika nas žal niso prepričala, da smo v zmoti. Zakaj ne?

1. Vsi se seveda strinjamo z zahtevo, naj država manjšinska vprašanja rešuje globalno. Toda medtem ko se zdi, da je za našega sobesednika država nekaj, kar je nad manjšino ali vsaj zunaj nje, smo mi mnenja, da je tudi manjšina ena izmed komponent države. Iz te predpostavke izhaja namreč za nas logičen in zelo važen zaključek, da ima narodna manjšina pravico, da tudi sama sodeluje pri urejanju in reševanju svojih problemov. Ni dovolj zahtevati od države, naj naše probleme reši, temveč moramo tudi konkretno povedati, kako naj se ti problemi urejujejo, in pri tem delu biti tudi akterji.

Če odnosi niso postavljeni na takšno raven, je nevarnost paternalizma (če ne še česa hujšega) na dlani.

2. Če hočemo vzpostaviti take odnose med državo in manjšino, moramo seveda določiti sredstva, ki so jih sposobna uresničiti. Po obstoječem italijanskem ustavnem in pravnem redu morejo ta sredstva biti samo in

predvsem **politične stranke**, ne pa kulturne in gospodarske organizacije. S tem seveda nikakor ne moremo omalovaževati ali podcenjevati delovanja kulturnih in gospodarskih organizacij na splošno, še manj pa delovanja SKGZ.

Razlika med političnimi strankami in kulturnimi ter gospodarskimi organizacijami ni formalna, še manj formalistična, temveč bistvena, kajti edino prve morejo tako formalno kot dejansko »sodelovati pri določevanju vsedržavne politike« (da dobesečno navajamo 49. člen ustave, ki določa naravo in funkcije političnih strank). Stranke so tiste organizacije, ki pripravljajo in vzgajajo politične kadre in ki dejansko omogočajo, da državljani ne samo sodelujejo pri določevanju državne politike, temveč postanejo tudi nosilci zakonodajne, izvršne in upravne oblasti, do česar pa se nikakor ne morejo povzpeti preko kulturnih in gospodarskih ustanov ter organizacij.

Za svoje delovanje in delovanje svojih predstavnikov so politične organizacije tudi odgovorne. Poleg vsakodnevnih kritiki svojih političnih nasprotnikov so stranke podvržene strogim in neizprosnim sodbam, ki jih volivci izrekajo ob vsakih volitvah. Stranke so tudi podvržene natančnemu zakonskemu mehanizmu, ki se sploh ne more primerjati s tistim, ki velja za organizacije, ki niso politične stranke, politična gibanja itd.

Strinjamo se seveda z B. Racetom, ko tr-

di, da je tudi SKGZ v širšem smislu politična organizacija, čeprav je kulturna in gospodarska ustanova. To ni nikakor v navzkrižju s tem, kar mi trdimo, saj vsi dnevno govorimo o kulturni politiki, o socialni politiki, o gospodarski politiki itd. Poudarili smo in danes ponavljamo, da politične stranke in SKGZ delujejo **na različnih ravneh** in da bo tako ostalo vse dotlej, dokler se SKGZ sama ne proglasi za politično stranko, dokler ne bo nastopala na volitvah in dokler ne bo imela svojih izvoljenih zastopnikov v raznih predstavniških telesih. Dokler pa se to ne zgodi, ostane SKGZ ena izmed tako imenovanih »skupin pritiska«, ki kot taka lahko opravlja pozitivno vlogo v življenju manjšine.

Prostor nam ne dopušča, da bi odgovorili na vsa izvajanja predsednika SKGZ. Naj nam bo le še dovoljeno pripomniti, da se nam zdi, da naš sobesednik kot predsednik kulturno-gospodarske ustanove celotno manjšinsko problematiko vse preveč »politizira«, medtem ko bi mi (in po našem mnenju tudi mnogi drugi zamejski Slovenci) pričakovali, da bo raje mnogo obširneje govoril o temi: kakšno kulturno politiko in zlasti kakšno gospodarsko **politiko** bo ali namerala voditi njegova organizacija v splošno korist tukajšnjih Slovencev. Mislimo, da bi mu ta tema, kot predsedniku SKGZ, tudi bolj pristajala, kot pa poseganje na izrazito strankarsko-politično področje.

D. L.

Les Kristusovega križa

Po mnogih vrhuncih najvišjih gora na svetu se dvigajo kot na mogočnih skalnih podstavkih znamenja križa.

Mogočno znamenje trpljenja in zmage, ki se je dvigalo kot znak odrešenja najprej na Kalvariji. Čudovita je zgodovina lesenega križa, katerega iveri se nahajajo marsikje po svetu kot sveti ostanki in znaki Gospodovega trpljenja.

Sveti križev les je našla 14. septembra 324. sv. Helena, mati cesarja Konstantina Avgusta. Nemalo se je trudila, da so porušili na Golgoti Jupitrov in Venerin tempelj, ki ju je dal l. 137 zgraditi cesar Hadrijan v posmeh krščanstvu na kraju, kjer je bil postavljen sveti križ. Res je našla dragoceno relikvijo in jo je ukazala prepeljati leta 326. v Rim. Našla je tudi del table s križa in nekatere žebelje. Del križa je pa pustila v Jeruzalemu v baziliki, ki jo je dala zgraditi na kraju križanja.

V Rimu se nahaja večji del materialnih ostankov Gospodovega trpljenja v baziliki Svetega križa. Današnje svetišče je obnovil na Konstantinovih temeljih papež Benedikt XIV. V dragocenem relikviariju mojstra Valadiera (1803) so shranjeni trije koščki križevega lesa. V drugi posodi za relikvije častijo enega izmed štirih žebeljev s križa; dolg je 12 centimetrov. V tretji sta pa dva trnja iz Kristusove krone, dolga po 5 centimetrov.

Delci in iveri iz križevega lesa se nahajajo še v drugih svetiščih, ker so jih papeži poklanjali kot posebne darove vladarjem v srednjem in tudi v novem veku. Začel je

že Gregor Veliki; tudi papež Pij IX. (1846-1878) je daroval nekaj iveri iz križevega lesa v pobožne namene. Nekaj ostankov je vdelanih v obelisku na Petrovem trgu in v Berninijevem baldahinu v baziliki sv. Petra.

Tudi ostanki žebeljev s križa so šli po svetu. Največji se nahaja v »železni kroni«, katero je podaril papež Gregor Veliki kraljici Teolindi. S to krono, ki je še danes shranjena v Monzi, so se kronali italjski kralji.

Po naših krajih ni ostankov o Zveličarjevem trpljenju. Pač pa se častijo simbolični znaki. Izjema je pri žalostni Materi božji na mirenskem gradu, kamor je verno ljudstvo romalo že pred dvesto leti. Prva cerkva je stala tukaj že leta 1488, pri njej so prebivali puščavniki - eremiti. Pozneje se je cerkev povečala. Zaslovela pa je, ko je župnik J. Marušič postavil leta 1757 kapelico svetih stopnic ali svetih štev. V kapeli je bil oltar štirinajste postaje. Do njega je peljalo 28 strmih stopnic, zgrajenih po vzorcu rimske »Scala santa« nasproti Lateranu, ki spominjajo na stopnice v Pilatovo palačo ali »praetorium«. Na obeh koncih vsake stopnice so bile vložene svetinje. Na zgornji stopnici je bila vdelana zemlja, namočena s krvjo oglejskih mučencev. Pri oltarju se je dvigal križ s koščkom lesa iz pravega Kristusovega križa. (Povzeto iz stare »Kronike žalostne Matere božje na Gradu v Mirnu«.)

Mirenske »sv. štege« spominjajo torej tudi naše kraje na Gospodovo trpljenje in velikonoč.

r. b.

Tržaškega

Vprašanja nameščanja deželnih uslužbencev

V prvi deželni komisiji je odbornik Stopper pred dnevi poročal o kriterijih, po katerih se bo deželni odbor ravnal pri nameščanju svojih uslužbencev. To je v zvezi z deželnim zakonom šte. 4 z dne 10. februarja 1967, ki je bil odobren po dolgem postopku, ker se je v to zadevo na zahtevo osrednje vlade vmešalo tudi sestavno sodišče.

Dne 21. t. m. je bilo pri deželni upravi v službi naslednje število osebja: pri deželnem svetu 49 oseb; pri deželnem odboru 455; pri drugih deželnih uradih (med

gana sta torej doslej nastavila 352 oseb, ki niso bile prej v javnih službah. Po kakšnih kriterijih je prišlo do teh imenovanj? Na vprašanje ne moremo natančno odgovoriti, ker nam niso znane vse okoliščine. Dejstvo pa je, da je šlo za neposreden vpoklic v službo (chiamata diretta).

Po omenjenem deželnem zakonu, ki med drugim določa število stalnih mest (organiki) v posameznih deželnih uradih, bo pri deželnem svetu skupno 68 mest (zdaj 49), pri deželni vladi 735 (zdaj 455) in pri tako imenovanih perifernih uradih 423 mest (zdaj 417). Dežela bo torej po teh računih sprejela v službo nadaljnjih 305 oseb.

Po poročilu odbornika Stopperja je na seji komisije med drugimi spregovoril svetovavec Slov. skupnosti Jože Škerk, ki je poudaril, da vprašanje nameščanja deželnih uslužbencev živo zanima tudi slovensko manjšino. Opozoril je odbornika, da je že večkrat zahteval, naj deželni odbor sprejme v službo primerno število Slovencev, in je v tej zvezi prejel jasna zagotovila tudi z najvišjega mesta. Od vsega tega pa ni bilo — je dejal slovenski predstavnik — dejansko doslej nobenega rezultata.

Zato je dr. Škerk ponovil svojo zahtevo in tudi nakazal pot, ki naj jo deželni odbor izbere, če hoče to vprašanje resnično pravično urediti. Če se namreč strinjamo, da imajo Slovenci kot taki pravico do služb pri deželni upravi, ne moremo tega doseči s tem, da nastavimo dosedanje državne uradnike, ker med temi dejansko ni Slovencev. To je predvsem posledica znane predvojne diskriminacijske politike in delno tudi prvotnih dogodkov. Zato prideta v poštev ali neposredno imenovanje ali natečaj.

Da se celotno vprašanje bolje osvetli, je slovenski svetovavec zahteval, naj mu pristojni odbornik pojasni, koliko uslužbencev z zaključeno slovensko strokovno ali srednjo šolo je doslej nastavila dežela in kaj namerava odbor ukreniti, da se pri deželni upravi nastavi primerno število uslužbencev slovenske narodnosti.

Odbornik Stopper je v tej zvezi dejal, da bo na prvo vprašanje odgovoril na prihodnji seji komisije. Glede na drugo vprašanje je pripomnil, da se namerava odbor držati zakona, torej nastaviti ljudi iz državnih in drugih javnih služb, čeprav je priznal, da med temi dejansko ni Slovencev.

Menimo, da se Slovenci nikakor ne moremo strinjati s tem stališčem in da je treba zato sprožiti odločno politično akcijo, da se vprašanje reši, kot ustreza zakonom pravičnosti in resnične demokracije.

ADRIA vabi člane in prijatelje na POPOLDANSKI IZLET

ki bo 27. marca po bazoviški planoti. Odhod s trga Oberdan z mestnim avtobusom št. 25 ob 14.06 do Katinare in dalje peš v Boršt, do Bazovice, kjer se bomo ustavili v kaki gostilni na družabnem večeru.

ODBOR

O URADU ZA ZADEVE SLOVENSKE MANJSINE

Več komunističnih deželnih svetovavcev, med njimi dr. Šiškočič, je pred dnevi naslovilo na predsednika deželnega sveta vprašanje v zvezi s 6. členom deželnega zakona šte. 4 iz leta 1966, ki predvideva, da bo predsedstvo deželnega odbora postalo pristojno za vprašanja, ki zadevajo uveljavljanje 3. člena posebnega statuta. Te pristojnosti je potem prevzel eden izmed odbornikov. Omenjeni svetovavci hočejo zdaj vedeti, če in v kolikšni meri se je določilo tega zakona uresničilo.

Svetovavci hočejo prav tako vedeti, ali je bil in kako je bil ustanovljen urad za slovenske zadeve, o katerem je bilo govora med razpravo o proračunu za leto 1967.

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čim prej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni poloznici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

Zahtevajo dalje, naj jim pristojni odbor pojasni, kaj je ta urad doslej ukrenil in kaj namerava ukreniti, da se uredijo še nerešena vprašanja slovenske manjšine.

Cerovlje: NOV GROB

Po daljši kruti bolezni je prejšnji teden umrl v tržaški bolnišnici 60-letni Anton Antonič iz Cerovelj. Pokojnik je bil dolgo let delavec v tržaški ladjedelnici, a mu ni bilo dano, da bi užival zaslužen pokojnik. Od leta 1956 do 1960 je bil odbornik devinsko-nabrežinske občine in se tudi drugače živo zanimal za usodo svojega ljudstva. Pokopali smo ga v soboto na pokopališču v Mavhinjah ob veliki udeležbi domačinov. Naj zvestemu sinu našega naroda sveti večni luč. Vdovi, otrokom in sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

NASE ČESTITKE

Našemu priljubljenemu zdravniku dr. Milanu Starcu in gospe Nadjji se je rodil sinček, ki je dobil ime Damir. Čestitkam prijateljev srečnim staršem in voščilom malčku na življenjsko pot se pridružujeta tudi uredništvo in uprava Novega lista.

Beneška Slovenija

Fojda:

STARA KORENINA

Skoro bi bila šla neopazno mimo nas obletnica najstarejše žene v Beneški Sloveniji. Prejšnji mesec je namreč praznovala svoj 99. rojstni dan Cenčičeva mama Marija, doma iz Robedišč. Rojena je bila 24. februarja 1868 v kmečki družini, v burnih časih, ko se je urejevala meja med Italijo in Avstrijo. Breginjski kot je ostal tedaj pod monarhijo. Ljubezen pa je gnala 25-letno Marijo v Čenebolo, kjer se je poročila z Antonom Trakonjo. Začelo se je zanjo trdo življenje. V zakonu se je rodilo devet otrok.

Iz Čenebole se je družina preselila v Raščak pri Fojdi, kjer je mož dobil lažjo službo. Pred dvajsetimi leti je umrl, ko je imel 88 let, eno več kot žena. Kljub življenjskim težavam si je Marija ohranila veder značaj skoro do svoje stoletnice, katero ji Bog daj dočakati sredi družine in vseh sosedov, ki ji to iz srca privoščijo.

FAŠISTIČNI IZBRUH PROTI SLOVENCEM

V ponedeljek zvečer se je zbral goriški občinski svet k svoji redni seji. Po odobritvi proračuna mestnih podjetij so svetovavci prešli k volitvam članov v komisijo za osebno sestavo občinskih svetovavcev. Od slovenskih članov je v komisiji tudi prof. Bratina.

Do te točke je šlo še vse gladko. Pri volitvah za sestavo komisije, ki naj določa tudi imena ulic v goriški občini, se je pavnelo. V komisiji je bil imenovan tudi Bratina. To je pa razburilo misovskega svetovavca odvetnika Pedronija do skrajne mere. Začel je premetavati mikrofoni in vpiti, da so se »sciavi« pritepli v Gorico šele leta 1910 in da bi torej ne smeli imeti nikakršne pravice soddločati o goriških zadevah.

Drugi svetovavci so začeli živahno ugovarjati, nastalo je vpitje, nakar je Pedroni zapustil sejno dvorano. Za njim so se slišali glasovi, naj se nikdar več ne vrne. Svojemu vodji sta sledila še ostala dva misovska zastopnika.

Pedronijev izbruh fašističnega šovinizma, ki bije v obraz italijanski ustavi sami in je v očitnem nasprotju z demokratičnim časom, je izzval ostre proteste in obžalovanje zastopnikov vseh ostalih strank. Izrazili so solidarnost s slovenskimi zastopniki, ki morajo prenašati izlive in žalitve iz fašistične gnojne goliče.

Nastop odvetnika Pedronija bi morala preganjati tudi ustrezna oblastva, ker je po zakonu kazniv zaradi podpihovanja k rasni mržnji. Slovenski državljani, z enakimi pravicami, tudi upravičeno pričakujemo, da se bo to zgodilo v najkrajšem času in da se ne vrnejo več tisti črni časi, ko je bilo ljudstvo prisiljeno zateči se k samoobrambi.

VELIKONOČNE POBOŽNOSTI

Tudi letos so slovenski dušni pastirji razdelili posebne letake z razporedom pobožnosti velikega tedna za slovenske vernike v Gorici.

Pri nedeljski maši na Travniku je zbor pel »Pasijon« v slovenskem jeziku. Škoda, da se ta zbor ne more iz raznih razlogov temeljiteje pripraviti. V ponedeljek in to-

- Kanalška dolina

Tavorjana:

DOBRO GOSPODARSTVO

Kot kažejo mnogi občinski obračuni in proračuni v beneško-slovenskih občinah, znajo občinske uprave še kar dobro gospodariti. Tako je tudi v Tavorjani, kjer izkazuje občinski proračun za to leto skoro enako število dohodkov in izdatkov.

Občinska uprava ima v načrtu več javnih del. Med drugim bo uredila tudi šolska poslopja v Prestintu in v Mažerolah. Največji izdatek je predviden za gradnjo novega vodovoda v Prestintu. Stroški bodo znašali okrog 10 milijonov in pol lir.

V Prestintu so položili temeljni kamen tudi za novo župnišče. Pod isto streho bodo urejeni tudi prostori za zbiranje mladine. Stroški bodo znašali 11 milijonov lir, ki jih bodo krili iz raznih virov.

V Drejanu in v Tamorah bo urejena tudi kanalizacija. Poskrbljeno bo tudi za poljske poti, tako da lahko rečemo, da se občina precej obnavlja.

rek so imeli slovenski verniki skupno uro češčenja v stolnici, na veliki četrtek pa nočno češčenje v cerkvi pri Sv. Ivanu.

Na veliki petek ob 6.15 je postna pridiga v stolnici. Od desetih dopoldne pa češčenje dijaške mladine pri Sv. Ivanu. Tam se obhajajo tudi obredi velikega petka ob 5. uri popoldne. Zvečer bo zadnja postna pridiga na Travniku. Na veliko soboto bo ves dan češčenje križa pri Sv. Ivanu.

Vstajenjska procesija bo v nedeljo zjutraj ob 6. uri v stolnici, nato blagoslov jedil.

PLANINSKO ZBOROVANJE

V nedeljo je imelo Slovensko planinsko društvo v Gorici svoj 20. redni občni zbor. Kljub visokemu številu društvenih članov, se jih je zbora udeležilo bolj malo, ker lepa pomladna nedelja najprej planince pač raje zapelje na izlet v naravo kot v zaprt prostor.

Po pozdravu dosedanjega predsednika Kumarja je sledilo dolgo in izčrpno poročilo delovne tajnice Smetove. Iz njega posnemamo, da šteje društvo 218 članov; odbor je imel 12 sej. Pripravil je v prejšnjem letu 32 izletov, katerih se je udeležilo 807 članov in prijateljev.

Pri tej točki so nekateri pripomnili, naj bi društvo, ki ima tudi starejše člane, prirejalo več družinskih enodnevnih ali popoldanskih izletov. Po možnosti v bližnje kraje in k rojakom v Nadiške doline. Priporočali so tudi, naj se mladina bolj zavzame za planinsko delovanje.

Živahno društveno delovanje so pohvalili v pozdravnih govorih tudi zastopniki Planinske zveze iz Ljubljane, predstavniki sorodnih društev iz Nove Gorice in iz Trsta ter drugi.

Blagajniško poročilo je tudi pokazalo dovolj dobro gospodarsko stanje.

V razpravi, ki je sledila, so se izcimila razna mnenja in predlogi. Da bi lahko društvo zajelo še več članov, je potrebno nepolitичno in samostojno društveno delovanje. Po razrešnici so bile volitve novega odbora, v katerega so bili izvoljeni večinoma dosednji člani, ki so se izkazali s svojim delovanjem.

Popoldne so šli člani na kratek pomladanski izlet na Kalvarijo. Na velikonočni ponedeljek pa si bodo ogledali Timavske izvire in bližnjo okolico.

Oslavje:

DELA NA CESTI

Po dolгих prošnjah in še bolj zaradi vedno večje potrebe je mestna občina končno začela resno popravljati cesto od spomenika do občinske meje s Steverjanom. Delo kar dobro napreduje, čeprav je treba cestišče močno utrjevati in podpreti ob ro-

Iz Goriške

bovih. Cesto bodo precej razširili, odsekali so tudi zgornji ovinek pri Gomiščekovih. Upamo, da bo »cesta češenj« vsaj do obiranja češenj že gotova, ker do cvetja bo težko.

Do katerih češenj bo pa urejen spodnji klanec od kabine do ceste, tega pa nihče ne ve. Večkrat so bile poslane ustne in pismene prošnje na pristojna mesta. Prišle so tudi obljube, da bo tista krajšnica v enem letu urejena. Ostalo je pa samo pri obljubah in pot je danes že skoraj neprehodna.

Krmín:

JAVNA DELA

Lepi dnevi so poživali tudi v krminskem kraju razna javna dela. Odprlo se je tudi delovišče na Plešivem. Popravili bodo pota in ceste v okolici in proti Prevalu. Za zdaj je na delu 15 delavcev. Prvi stroški bodo znašali nekaj nad en milijon in tristo tisoč.

Popravljati bodo začeli tudi cesto na Krminsko goro, ki je potrebna zlasti za turistični razvoj. V mestu samem pa bo občina zgradila novo sodno palačo. Stala bo blizu županstva, na kraju, kjer je pogorela stara hiša. V načrtu je še ureditev mestne kanalizacije, za kar bo prispevala tudi dežela. O teh in še o drugih načrtih se je pomenil občinski odbor na svoji tokovski seji.

Občina je tudi razdelila podpore za prevoznine krminskih študentov.

KMEČKA BANKA

GORICA, Ul. Morelli 14 — Tel. 22-06

Vam nudi ugodne pogoje za trgovske posle in bančne storitve (vezane in proste hranilne vloge, tekoče račune, posojila, vnovčenje in eskomptiranje trgovskih menic, posle z inozemstvom, menjava tujih valut, plačevanje davkov, telefona, luči itd.)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Kosičeva razstava v Gorici

Naš znani goriški umetnik Andrej Kosič nas je spet razveselil z razstavo svojih novih del.

Umetnik kaže od razstave do razstave vedno bolj samoniklo razvojno pot in samostojno osebnost. Neverjetna je delavnost in ustvarjalna sila tega goriškega mojstra barv. Prvič je skupno razstavljal v Gorici leta 1954. Udeležil se je še desetih skupnih razstav v Gorici, treh v Krmini, dveh v San Daniele, dveh v Jugoslaviji in drugod; vseh skupaj je kar trindvajset. Osebnih razstav pa je imel štirinajst, v Italiji in Jugoslaviji. Kosičeva dela se nahajajo v javnih in zasebnih zbirkah v Italiji, Jugoslaviji, Avstriji, Grčiji, Zahodni Nemčiji in v Združenih državah.

Sedanja razstava v Gorici, v dvorani »Pro Loco« na Verdievem Korzu bo odprta do konca meseca. Že prve dni je zbudila veliko pozornost občinstva in kritikov.

S kratkega razgovora z umetnikom Kosičem posnemamo, da sledi še vedno figurativni kompoziciji. Sam pravi, da izvira njegovo umetniško ustvarjanje iz notranjega osebnega čustva in gledanja. Privlači ga narava, zlasti kraška in briška. Pokrajino v pastelnih barvah razširi s svojim umetniškim gledanjem in ji vdihne z impresionističnimi barvnimi prelivmi novo življenje, tako da jo tudi opazovalec doživlja.

Pomlad na Jezeru

Na vprašanje, ali namerava ostati pri dosednji motiviki, je umetnik pripomnil, da se bo lotil še drugih prijemov, tudi abstraktnih motivov, čeprav se najbolje počuti pri dosedanem oblikovanju.

Med razstavljenimi slikami se zdijo najbolj živete pokrajinske s Krasa (št. 5 in 6), prav tako tudi smrekov gozd in cvetlično tihožitje. Nekaj teh je že prodanih.

Košič snuje načrte tudi že za bodočnost. Glede tega je odgovoril, da si mora še poiskati časa. Vsekakor pa pripravlja za pozno jesen osebno razstavo v nekaterih večjih italijanskih mestih.

Umetnik še rajši ustvarja in dob. še večjega vzpona, kadar najde odmev tudi v javnosti. In to se je Kosiču tudi s to razstavo posrečilo.

SMRT GRISA KORITNIKA

V Murski Soboti je umrl v starosti 81 let Griša Koritnik, pesnik in eden najboljših slovenskih prevajalcev iz angleščine. Prevedel je vrsto znamenitih del angleške in ameriške literature, kot Kiplingova romana »Kim« in »Zakaj — zato«, Conradova »Tajfun« in »Mladost«, Melvillovega »Belega kita« in druge.

Svoje pesmi je objavljaval predvsem v revijah. V Murski Soboti, kjer je prebil zadnji del svojega življenja, je bil profesor angleščine. Doma pa je bil iz Polhovega gradca.

Deklaracija o pravicah hrvaškega jezika

Nekoliko bolj potihlo sicer kot prve mesece po četrtm plenumu CKJ na Brionih, vendar pa odločno gre naprej boj proti ostanom Rankovičevih konceptov v jugoslovanskem kulturnopolitičnem življenju. Tako je te dni 19 hrvaških kulturnih ustanov objavilo »Deklaracijo o nazivu in položaju hrvaškega knjižnega jezika«, v kateri zahtevajo, naj dobi jezik, ki ga govore in pišejo na Hrvaškem, tudi v ustavi ime »hrvaški jezik« in naj se samo tak jezik uporablja na Hrvaškem, ne da jim razni osrednji upravni organi vsiljujejo srbski jezik, češ da sta »hrvaško-srbski« in »srbsko-hrvaški jezik« eno in isto, sinonim. Deklaracija priznava skupno lingvistično osnovo obeh jezikov, vendar poudarja samobitnost hrvaškega jezika in zahteva, da se njegove pravice v polni meri priznajo v javnem življenju.

Pri milanski založbi Il Saggiatore je izšla pred kratkim v knjigi »Gli Iliri« (Ilirci) mladega hrvaškega armeologa in strokovnjaka za iliriologijo Aliksandra Stipčevića.

Ilirci so bili, kot znano, ljudstvo, ki je živel pred dva tisoč leti in še pozneje v današnji Hrvaški. Segali pa so tudi v druge pokrajine v sedstvu, med drugim v južnozahodno Slovenijo in morda tudi drugam. Prvotno so živeli na prostoru današnje Poljske, kot menijo nekateri arheologi, odkoder so se pozneje prostovoljno ali pod pritiskom drugih narodov preselili na jug.

Arheolog Stipčević je temeljito raziskaval vse, kar je ostalo od njih. V knjigi prikazuje njihovo zemljepisno razširjenost, izvor in zgodovino, govori o njihovem življenju, k telesnem videzu, hrani, trgovini, poljedelstvu, glasbi, vojskovanju itd. Ker so živeli že v zgodovinski dobi, se je o njih ohranilo marsikako sporočilo. Drugo pa se da sklepati po arheoloških najdbah.

Drugi hrvaški učenjak, prof. Mayer, je baje celo dosegel že precejšnje rezultate pri poskusu, da bi rekonstruiral jezik, ki so ga govorili Iliri. O njegovih uspehih v tem pogledu govori Stipčević, ki oriše v knjigi tudi vero starih Ilirov. Častili so baje kakih trideset bogov.

V zadnjem poglavju prikazuje avtor ilirske arheološke najdbe na Hrvaškem in tisto, kar se je ohranilo od Ilirov v poznejših kulturah na hrvaškem ozemlju in drugje na Balkanu. Knjiga je zelo lepo opremljena in ima tudi 49 reprodukcij v barvni tisk. Na prodaj je tudi v tržaških knjigarnah.

Deklaracijo so podpisale med drugim naslednje ustanove in organizacije: Matica Hrvatska, Društvo hrvaških pisateljev, Hrvatski center PEN kluba, Hrvatsko filološko društvo, Oddelek za jezikoslovje Jugoslovanske (hrvaške) akademije znanosti in umetnosti, ter oddelki za jezik, sodobno književnost in književnost ter gledališče, razne katedre za jezik in književnost na univerzi v Zagrebu in na fakulteti v Zadru ter društvo hrvaških prevajalcev.

Deklaracija je vzbudila veliko pozornost v jugoslovanski javnosti in v zagrebškem »Vjesniku« se je pojavil tudi oster članek zoper njo, češ da je politično dejanje hrvaškega nacionalizma. Podpisnikom deklaracije tudi očita, da so jo sestavljali za zaprtimi vrati in da niso obvestili o njej političnih instanc, razen ko so jo že sprejeli in objavili.

Slovensko časopisje je prineslo v prevodu tako »deklaracijo« kot članek iz »Vjesnika«, ki ni bil podpisan in se ga zato lahko smatra za stališče kake politične ustanove ali uredništva »Vjesnika«.

Goriški nadškof javnim delavcem

Goriški nadškof msgr. Pangrazio se je pred svojim odhodom v Rim hotel posloviti tudi od javnih delavcev, ki delujejo na ozemlju goriške nadškofije. Tako so se v sredo, 22. t. m., zvečer zbrali v nadškofijski palači številni župani, odborniki in občinski svetovavci. Nadškof je daroval v večji dvorani mašo, med katero je imel zanimiv in pomemben govor.

»Kakor hitro sem pred 5 leti prišel v to mesto in sem proučil položaj — je med drugim dejal — sem spoznal, kako je nujno potrebno, da ima Gorica pred očmi dva aspekta svojih značilnih problemov: vzpostavi dialog o sodelovanju med dvema narodnostnima skupinama in razširiti pogled čez mejo, da pride do srečanja med narodi in da se to srečanje konsolidira.« »Preteklost — je nadaljeval msgr. Pangrazio — spada v zgodovino. Od leta 1945 je poteklo več kot 20 let. Krivice, ki so bile

storjene v preteklosti, kakorkoli so se že zgodile, se tičejo preteklosti.« »Novi rodovi — je še dejal — gledajo na nov, sodelovanju odprt svet, v katerem morajo biti do najvišje mere spoštovane značilnosti vsakega posameznika in narodnih skupin, ker je to temeljni zakon demokracije. Novi rodovi gledajo na nov svet, v katerem se morajo problemi načenjati s polno zavestjo, da se zagotovi pot do napredka in blagostanja.«

Na koncu svojega govora je msgr. Pangrazio izrazil zadovoljstvo, da so javni delavci te smernice delno že uresničili, in hkrati svoje zadoščenje, da je tudi sam nekoliko prispeval k uveljavljanju postavljenih ciljev.

Po maši je bil sprejem, med katerim se je nadškof zadržal v prisrčnem razgovoru s posameznimi občinskimi in pokrajinskimi predstavniki.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

LUIGI FIRANDELLO

SAJ NI ZARES

(MA NON E' UNA COSA SERIA)

komedija v treh dejanjih

Prevod: SMILJAN SAMEC

Scenograf: UROS VAGAJA

Kostumograf: ANJA DOLENCEVA

Režija: JOŽE BABIČ

PREMIERA

v četrtek, 23. t. m. ob 21. uri (PREMIERSKI ABONMA) — 25. t. m. ob 21. uri (ABONMA PRVA PO NOVITEV IN INVALIDSKI) — v nedeljo, 26. t. m. ob 16. uri in v ponedeljek, 27. t. m. ob 16. uri (ABONMA NEDELJSKI POPOLDANSKI IN OKOLISKI) — v sredo, 29. t. m. ob 20. uri (STUDENTOVSKI ABONMA) — v četrtek, 30. t. m. ob 21. uri (SINDIKALNI ABONMA)

Prodaja vstopnic vsak dan od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstave pri balgajni Kulturnega doma. Rezervacije na tel. 73-26-65.

GOSPODARSTVO

Dolžnosti države v gospodarskem življenju

Glede na to, da je vedno aktualno vprašanje, če naj država posega v gospodarstvo in v kaki meri, bo morda za marsikoga zanimivo zvedeti, kaj je zapisal italijanski sociolog Santo Quadri o »dolžnostih države« v reviji »Studi cattolici« in sicer v študiji, v kateri komentira encikliko »Quadragesimo Mater et Magistra«.

Osnovna dolžnost javnih oblasti je učinkovito pospeševati skupno blaginjo na zgodovinsko izpričane najboljše načine in ob spoštovanju osebnih pravic ter pravic posredovalnih teles. Iz tega osnovnega dejstva izvirajo mnoge posledice, izmed katerih naj navedemo samo najvažnejše. Državne in druge javne oblasti morajo imeti zdravo pojmovanje skupne blaginje. »V ta namen pa je nujno, da imajo ljudje, katerim je dana javna oblast, zdravo in živo pojmovanje skupne blaginje, in to pojmovanje naj se konkretizira v tistih socialnih pogojih, ki omogočajo in pospešujejo v človeških bitjih popolni razvoj njihove osebe.«

Pošteno sodelovanje in skupna blaginja

»Razen tega smatramo za potrebno, da uživajo posredovalna telesa in mnogostranske socialne pobude, preko katerih se predvsem izraža in uveljavlja težnja po socializaciji, dejansko avtonomijo nasproti oblasti in da zasledujejo svoje posebne interese v medsebojnem odnosu poštenega sodelovanja. Pri tem naj bi se podrejale potrebam skupne blaginje. Prav tako pa je potrebno, da imajo ta telesa obliko in vsebino pravih skupnosti, namreč da so njihovi člani v njih smatrani za resnične osebe in da tako tudi ravnaajo z njimi ter jih spodbujajo, da aktivno sodelujejo pri delu teh posredovalnih teles in pobud. V razvoju organizacijskih oblik sodobne družbe se uveljavlja red vedno bolj z vzpostavljanjem vedno novega ravnovesja med potrebo po avtonomiji in delovnim sodelovanjem vseh, posameznikov in skupin, ter med pravočasno koordinacijo ter usmerjanjem s strani politične oblasti.«

Javne oblasti morajo točno poznati, v čem je konkretna blaginja tistega naroda in v tistem času spričo spreminjajočih se situacij in človeškega dogajanja. Enciklika »Mater et Magistra« navaja nato razne primere za razloge in namene državne intervencije v moderni dobi. »Res je: moderni napredek v vedah in v produkcijskih metodah daje danes državnemu vodstvu očitno mnogo večje možnosti, kot jih je imelo prej. Izravnovati more razlike med različnimi gospodarskimi panogami, med področji ene in iste države in med narodi celotnega sveta; enako more zadrževati v nekih mejah motnje, ki izhajajo iz nihanja gospodarske konjunkturo; z učinkovitimi sredstvi more preprečevati množično brezposelnost.«

Ne sme biti privilegiranih kategorij

In na drugem mestu pravi okrožnica: »Obča blaginja v državi zahteva naslednje: dati zaposlitev čim večjemu številu ljudi; preprečevati, da bi se tvorile privilegirane

kategorije, tudi med delavstvom samim; ohranjovati primerno razmerje med plačami in cenami; omogočati čim večjemu številu državljanov dostop do dobrin in ostvaritev višje življenjske ravni; preprečevati ali vsaj zadrževati neenakosti med različnimi območji gospodarstva, to je med poljedelstvom, industrijo in javnimi uslugami; upostaviti, predvsem s prizadevanjem javnih oblasti, pravo skladje med gospodarskim napredkom in razvojem javnih naprav v korist prebivavcev; v mejah možnosti prilagajati produkcijske postopke napredku znanosti in tehnike; končno skrbeti za to, da pridobljena blaginja kulturnega življenja ne služi zgolj sedanjim, temveč koristi tudi prihodnjim pokolenjem.«

V skladu z dolžnostjo vsklajevanja in usmerjanja pobud posameznikov in skupin pripada javnim oblastem pravica, da določajo daljnosežne cilje in pogoje, v katerih se zgodovinsko konkretizira ustvarjanje skupne blaginje, za katero se morajo truditi vsi. Ni dopustljivo, da bi kak zasebnik ali kaka skupina zasebnikov izkoriščala javne oblasti za svoje koristi v škodo skupne blaginje; to bi bil povratak v fevdalizem; v takih primerih predvideva krščanski socialni nauk tudi podržavljenje, ki naj bo sklenjeno in uveljavljeno za doseg skupne blaginje.

Potrebna sta načrt in organskost

Javne oblasti morajo z učinkovitimi metodami in sredstvi težiti k ciljem, ki jih zahteva skupna blaginja. Temu namenu morajo »prilagoditi strukture, kompetence, sredstva in metode.«

Vsega tega pa ni mogoče storiti brez načrta. »Javne oblasti, ki so odgovorne za skupno blaginjo, se morajo čutiti obvezane, da razvijajo na gospodarskem področju mnogostransko dejavnost, ki naj bo obsežnejša in bolj organska.« Tovrstna »mnogoltranska, obsežna in organska« interven-

cija, nmareč taka programirana intervencija, ki določa cilje, postopke, sredstva in metode, mora biti po svojih namenih popolna. Glede vprašanja neravnovesja med posameznimi ozemlji pa enciklika pravi, da mora biti »dejavnost javnih oblasti vedno upravičena s stremljenjem po skupni blaginji. Zato naj jo uveljavljajo po enotnih kriterijih na vsem narodnem ozemlju.« Gospodarski načrt, ki bi ne upošteval vseh pomembnih elementov v gospodarsko-so-

cialnem življenju, na katerega se nanaša, bi ne bil resna stvar.

Ce rečemo, da mora biti državna intervencija v gospodarskem in socialnem življenju popolna, pa s tem ne mislimo, da mora biti kolektivistična in totalitarna. Tako označbo bi si zaslužil načrt, ki bi ga uveljavili brez soodgovorne udeležbe prizadetih kategorij pri njegovem izdelovanju in uresničevanju in ki bi hotel »vedno bolj skriti področje svobodne osebne pobude«. Glavni namen prave intervencije je namreč v tem, da »zajamči temu področju kar najširše možnosti in da pri tem varuje vsem in vsakomur bistvene osebne pravice... To pa pomeni, da naj bo v gospodarskih sistemih dovoljeno in olajšano svobodno razvijanje produktivnih aktivnosti.«

Kmetje bi si morali sami pomagati

Pisanje »zveste bravke z Goriškega« me je pripravilo do tega, da vam napišem te vrstice. Pritožuje se, kako kmetje v njihovi okolici malo zaslužijo in kako morajo oddajati pridelke napol zastonj, če sploh najdejo kupce zanje. Mogoče bi ji ne odgovarjal, če bi se žena ne bila pritoževala, kako draga je zelenjava. In tako sem šel pogledat. Nova solata je pri branjevcu po 1400 lir kilogram in šop rdečih redkvic stane 180 lir, mnogo več kot »panin« s pršutom. In v gostilni me stane kozarec vina 50 lir.

Pisanje »bravke z Goriškega« in to neka ne gre skupaj. Na kmetiji, ki meri — recimo — deset hektarov, bi vendar lahko pridelali nič koliko kilogramov solate in redkvic, pa tudi zgodnjega krompirja, ki ga prodajajo te dni v Trstu po 160 za kilogram. Zakaj tega ne store? Zakaj se zanašajo samo na črešnje in grozdje? Mislim, da so naši kmetje še vse preveč navezani na stare načine in kulture in samo ča-

kajo, da jim bo prišel kupec v hišo. Kupec pa je seveda prekupčevavec in hoče veliko zaslužiti. Zato verjamem, da pobereta glavni delež od tistih 1400 lir za kilogram solate in od 180 lir za šop redkvic prekupčevavec (grosist) in branjevec.

Toda zakaj kmetje to puste? Zakaj se ne organizirajo v močno strokovno organizacijo in si ustanove zadrugo, ki bi sama dobavljala pridelke na tržišče, brez posrednikov? Isto je z mlekom in vinom in vsem drugim. Kmetje in posebno naši kmetje so ostali pasivni in starokopitni spričo razvoja v današnjem svetu in tako je razumljivo, da zaostajajo. Dokler bodo alergični za strokovno organizacijo in za zadrugo, jim tudi ne bo bolje. To je vedel že dr. Janez Evangelist Krek in tega so se zavedali tudi že mnogi slovenski kmetje v njegovem času, zato so si ustanovili toliko zadrug, ki so v resnici veliko pomagale kmetom.

Danes pa so naši kmetje na to pozabili

(Nadaljevanje na 12. strani)

Tomaž Rutar, fajmošter pri sv. Luciji na Mostu, je bil, Čiginjec po rodu, duša tolminska. Duša tolminska pa je prav tisto, kar je zemlja tolminska. Čudna zemlja. Oprta je v planinski sneg, odprta je v goriški jug. Da se v obraz potiš in ti hrbtenico stresa mrz. Taka je zemlja tolminska. Vsaj v tisti prvi tolminski pomladi, okoli zgodnje Velike noči v tednu po svetem Jožefu. Kakor zemlja, taka duša. Srce je gorko in čuti, beseda pa je bridka kakor kis na stepeni soldaški život, ki so ga poznali skozi petdeset šib. In Tomaž Rutar je bil taka človeška duša. Kakor da je sam šel skozi petdeset šib in kis, in ne njegov ded. Kakor da svoje žive dni ni matere imel, da bi ga bila z božajočo besedo lepo povedati učila. Celo tak je bil, kakor da ni pravi božji duhovnik, ampak robat voznik ali lavdovski grenadir: Pulver und Blei! Tomaž Rutar, en sam, in je res tako, Pulver und Blei!

Na veliki četrtek zvečer ob desetih je še bedel, sedel za mizo in imel obredno knjigo pred seboj. Na glas je bral, kakor je popoldne pel v cerkvi pri petnajstih temnožoltilih svečah. Kakor se mu je odprlo, je bral:

»Vsi moji prijatelji so me zapustili, zmogli so me tisti, ki me zalezujejo...«

»Nabrusili so svoje jezike kakor meč.«

»Prištet sem k njim, ki v jamo stopajo, enak človeku, ki je brez moči...«

Tako je bral fajmošter Tomaž, pa mu ni dalo dalje! Vstal je bridko izza mize in premeril z močnimi koraki sobo. Bobnela je pod njegovim obuvalom: škornji so bili, težki, jedrovito trdi, s svinjsko maščobo namazani in voljni le v toliko, kolikor jih je mož mokre nad plamenom z ognjišča ogrel. Tako je svojo sobo meril gospod Tomaž. Vsak korak udarec, vojaški klic: Pulver und Blei...!

—0—

Zdajci je stal tršato in trdo kakor prikovan, s sršecimi obrvmi in hripavo besedo. Stal je pred

toplo po srcu, da je sedel potolaženo zopet za mizo in verjel.

»Če je judovsko dušo umel, zakaj ne bo moje tolminske? Saj noben oblastniški iz trga ni, da bi na besedo gledal in jo strigel, je li vljudna dovolj. Umel me je in bo pomagal. Zakaj pa je sam Bog in zakaj se je neki na križu pribiti dal! Umel me je in pomagal bo!«

Tako, se je uveril o božji pomoči. S široko kret-njo se je pokrižal in spregovoril po latinsko:

»In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti...« Nato je začel razmišljati pridigo o Kristusovi martiri in bridki smrti na križu. Odločno je zaprl knjigo in se uravnal:

»Po domače! Tako bo najbolje. Le nič jokave sladkosti! Vkup, šaharji, galjati! Kristusa gremo križat! Zlota, vkup! Vkup Madrejčani, vkup Bačarji, vkup gavgarji modrejanski! Le nič se ne oščajaj, Mostar! Tudi brez tebe ne opravimo. Vsa fara vkup, otroci in ženske, staro in mlado! Za menoj! Kristusa gremo križat! Sam vaš fajmošter Tomaž vas pelje in vam kaže pot. Ti smrkava čeca Neža boš pred nami šla pa ubogemu Gospodu Jezusu jezik kazala vso pot, kakor si ga vajena za menoj. Ti Anacov pujs Jernejček boš kamenje prožil vanj, kakor si ga zadnjič na mojega psa. (Otroče, bodi previdno, pes je pes!) Za menoj! Lovrič, Janez, zagrljeni ti »dore-mifa«, kar za žloto se postavi pa, poj naprej: Križaj Ga, križaj, Ga! Kramarica! Tam so judovske žene!

„GLEJTE

Modrejčani, Bačarji in Modrejani, kako se je sprl z Lovrčem, kako se je stožkaril z Jermolom, kako je zameril Kramarici hudobni jezik, kako se hoče s prižnice znesti celo nad žloto otroško, ki kamenje meče za fajmoštvo psico in gospodu samemu izza zidu jezik kaže.

Kakor kakršen užaljen poganski žrec se je razumeval duhovnik v svoji grčavi naravi. Saj ni sovražil. Le govoriti trdo mu je delo tako dobro. Sovražil, kaj še! Saj se je še za tiho nedeljo z Lovrčem spravil. »Poj, Janez, kakor veš, da je prav. Fajmošter sem, ušes za petje pa nimam. In to je tudi res, da sem se oblastno zlagal, če sem rekel, da mi s svojim opitjem mašo motiš.« In prav tisti dan se je pobotal z Jermolom: »Pilakar sem ti rekel. Kaj boš, časti ti nisem vzel. Če si ti skop, Tomaž v farovžu tudi ne zametuje. Ti pa imaš družino, Tomaž je nima! Pa še ti mene psuj: pilakar jaz, pilakar ti!« In tista čeca Nežica. Pozimi, ko jo je davilo in bi se bila skoraj zadušila, kdo je rekel, naj ji sadka na vrat navežejo, da se je otroku v grlu predrla in je otroče bruhalo kri in gnoj? Kdo je imel solzne oči in se ni tri ure odmaknil od posteljice, četudi je bila že ura štiri popoldne? In Kramarica, jezična baba. Naj brblja, saj druga ne zna. Perica pa je, da ji ni enake, in cerkveno perilo ima v časti in pa šest otrok in se žene zanje. »Tomaž, požirek vina naj dobi baba, da je sirote, ob šestih otrokih in zaniknem možu, konec ne bo...«

Tako je bilo s sovražnostjo gospoda Tomaža v resnici in še na veliki četrtek zvečer, ko se je za pridigo pripravljaj. Besedo pa je hotel imeti: »Bič in korobač! Pulver und Blei! Palice in šibe, za žloto mlado in stare grešnike! Tako je všeč Bogu! Na križ so Ga pribili in sam Oče v nebesih Mu ni prizanesel, pa boš svojim ovcam, ti, gospod Tomaž? Oče v nebesih lastnemu Sinu ni! Tepel jih boš, gospod Tomaž!«

Ura je bila polnoči. Tedaj je gospod Tomaž vstal znad svojega posla in šel, da bi spal.

—0—

Gospod Tomaž je imel čudne sanje. Pa ni vedel, da so sanje. Prav tako mu je bilo kakor da je res. Da je jutro in da je v cerkvi. Cerkev je polna ljudi. Le to je čudno, da so farani kakor sicer farani, le on sam ni kakor sicer. Noben pravi fajmošter ni, še cerkovnik ne. Za oltar se je skril. Ne ve, kako. Že mora biti tako, da stoji za oltarjem in se sramuje. Kaj se ne bi sramoval? Pulver und Blei! Na prižnici stoji nekdo drugi in pridiguje. O moj Bog, le odkod besedo jemlje, tako strašno žalostno in tožečo! O moj Bog! Saj bi dejal, če bi izza oltarja človek pogledati mogel, da je sam Jezus, sam križani Bog na prižnico stopil in uči. Kako uči? S šibo in palico? Kaj še! S prošnjo, z dobroto, s sladko vabečo pesmijo. »Lovrič«, kliče. »Zahvalim te! Ko sem trpel, ko sem v zasmehovanju množice umiral, tvoj glas sem čul, ko si mi pel. Lej, potolažil si. Jermol! Ne krij se! Saj nisi pilakar. Vse vem, da za vsak moj petek beraču po grošu vržeš. Kramarica, si-rola! Cenča! Naj bo! Saj me ne boli. Besedo dobro in zgovorno imaš z otroki, da tolikokrat po-

Katinara v cvetju

božjo martro na steni in po motril nepremično, jezo. »Povej!« je rekel trdo, kakor da govori s svojim cerkovnikom Arnancem, »povej! Če je lepo in prav da bo jutri tvoje svete in strašne smrti god in bi jo rad v vsej svetosti vsaj jaz, ki sem garjevih kozlov pastir, raznoval, kakor se spodobi, pa se moram še to uro pred najbolj žalostnim dnem jeziti in ihtiti, sam veš, čemu. In če ne veš,« se mu je beseda mehčala »če ne veš, naj Ti od srca potožim in me čuj in pomagaj! Tako besedo, lej, mi daj jutri za pridigo, da bom povedati znal, kakor je prav. Da bom vse duše pretresel in bo potem moja čreda ovac in jaz do smrti ne več garjevih ovnov preklinjajoči črednik.«

Tako se je izpovedal gospod Tomaž pred svojim Bogom, priznavajoč svojo hudo kri in jezo in prizanesljivo tožeč svoje vernike. In križani Bog je imel njegovo bridkost. In Tomažu se je trenutno razlilo

Stopi k njim, pa Ga obreci, trpina božjega, kakor obrekuješ mene vsako uro vsakega dne. Pilakar z doljnega konca, ti, prav ti, Jermol! Ne vidiš Judeža Iškarijota? Pojdi, pomagaj mu nositi srebrnike, saj držiš z njim. In razumeš me tudi. Te jaz tudi in se s teboj v kupčije nikoli več spuščal ne bom. Oho! Biričev, premalo? Ni šment! Bačarji, sem! Vi boste Gospoda gajžlali. Ložani, sem! Kronali boste. Manderjani! S kisom ga boste pojili. Jezus Marija! Kdo mu bo le kakor Simon iz Cirene križ nositi pomagat? Nimam ga, nimam ga!

Tako je snoval gospod Tomaž v svoji bridkosti zavoljo svojih garjevih ovnov strašno bridko pridigo za veliki petek. Niti opazil ni, da bije tudi iz lastne žalosti ne le iz svete ogorčenosti. Niti zavedel se ni, da Gospodu Kristusu pač ne bo ustre-gel, če bo v najsvetejšo žalost vpletel lastno, kaj samoljubno, občuteno krivico, kako so ga dražili

ČLOVEK!"

Ivan Pregelj

zabijo ob njej, da jim kruha urezati nimaš...«
Poslušaj gospod Tomaž za oltarjem, poslušaj, strmi. Glas se je prevrgel pridigarju, jezno je slišati:

»Kar skrij se! Le potuhni se za oltar, nevredni moj črednik! Seveda! Kasarna, kaj ne, je cerkev moja, in katekizem moje šibe in palice, in moj blagoslov kletev pa Pulver und Blei? Sprejdi mene, Tomaž!«

To je slišal v sanjah gospod Tomaž. Potem se je zbudil. Znoj ga je polijal in po vsem telesu ga je streslo. Skozi okno se je svetlikal prvi dan. Omočen in tih je vstal župnik in se umil...

V svojih težkih škornjih in trpek je stal pred božjo martro. Visela je visoko in jo je snel. Ko jo je držal v rokah, jo je pritisnil na prsi in na usta in prosil:

»Vsaj za danes me razsvetli. Naj Ti vsaj danes tako govorim, da Ti bo všeč. In če ne bom mogel, Gospod, saj imaš čudež! Pri prvi besedi, ki Te bolela bo, mi besedo zapri, po ustih udari, po gobcu tolminskem užgi!«

Zopet je obesil razpelo. Moral je v cerkev. Molil je dolgo. Potem je odkrival svete rane. Trikrat je pel:

»Glejte les križa, na katerem je visel Zveličar sveta!«

Pevci in Lovrič med njimi so odpevali:

»Pridite, molimo Ga!«

Stopil je na prižnico. Ves zmeden je bil in bled. V ljudeh se je zgenilo. Niso ga poznali bledega. Spregovoril je tiho. Čudili so se. Niso ga poznali tihega. Še je govoril. Mehko je bilo čuti. Pretreslo je ljudi. Komaj so verjeli, da je on sam. Pa je bil. Le govoril je drugače, iz čudne žalosti. Po besedah apostola Janeza je slikal Gospodovo trpljenje, skromno tolmačil sveto besedo, obličil jo v govor in občutje svoje in svojih ljudi. Zda jci je umolknil in vsi so mislili, da je pridige konec. Gospod Tomaž se je rahlo nagnil k razpelo ob

pisnih bolečin človeka, ki so ga z zdravim telesom tri in tridesetih let pribili na križ. Bila ni nobena povest o križanju, bilo je križanje samo, kakor ga ne bi bolje mogel pripovedovati noben pričujoči in doživeti bolj živo noben rabelj. Ni bila beseda o bolečini, bila je prečudno obnovljena resnična rana v dlaneh med kitami in žilami, bila je združajoča groza prebitih koščic v stopalu.

»Melan!« je poklical pridigar nekoga svojih najljubših med farani. »Pred šestimi tedni, ko ti je umirala žena za porodom! Saj sva oba videla in čutila, kako je siroto mrzlica gnala. Vsa postelja, težka skrinja, pod in strop, vse se je treslo z njo, da smo mislili, da je potres. Melan, tako trese človeka, kadar zaide strup v žile. Melan! Pa tvojo rajno je treslo v postelji. Tvoj in moj Gospod pa je visel. Visel, otroci, vsako minuto padal iz ene groze v drugo, da se ves svet pod njim odpira v brezmejno brezno. Melan! Takrat ob tvoji umirajoči ženi! Lej, zmešalo se ti je bilo skoraj iz sočutja. Naj jo ubijemo, da trpela ne bo, si vpil in v vodo pod malinsko kolo si hotel. Melan! Mimo gospoda Boga, ki si ga ti križal in se zaradi tebe na križu trese, greš mirnega srca in ti ni žal.«

Med ljudmi na ženski strani je zastokalo in zavekalo. Tomaž Rutar je videl, da jočejo vse matere, ki so kdajkoli porod imele. Tomaž Rutar je še govoril:

»Zadnjič, ko je šla po vaših otrocih tista umazana bolezen, da je kar kri lila iz njih, mati Rinkova, ali ni res? Lojzka je bila menda. Dvoje noči je otrok vpil, pa le ni še umrl. Kaj je videl, bogvedi. Poznal ni nikogar, a trpel pa. Mati Rinkova! Ali ni bilo tisto najhujše, ko je vsak trenutek nedolžna sirota prevračala glavič v blazini. Vso noč, ves dan in zopet vso noč z desne na levo in z leve na desno. Tako venomer, v strašni trdnosti... Matere, očetje! To prelaganje z glavo spremljate! Kristus na križu! V strašnih težavah. Nima, da bi kakor otrok v zibeli prelozil trudno glavo vsaj na desno in levo. Prosto v praznem mu niha, kakor mu jo ženejo slabosti, sem, tja, na prsi, na levo, na desno, naprej, nazaj v trdi les. O trpeča glava, s trnjem kronana, z znojem in krvjo oblita, oči, slepe od slabosti in motne od srag, usta razvlečena od žeje in grenkobe, koža združajoča se v strašnem mrazu in blazni grozi visoko med nebom in zemljo...«

Na oljčno nedeljo

Pripovednik je čutil, da mu pojema glas. Glušil ga je glasen jok iz cerkve. Presenečeno se je tedaj gospod Tomaž kakor prebudil, utihnil. In zopet je bilo videti, da se nagiblje k razpelo ob sebi in da prisluškuje. Hripavo je spregovoril znova:

»Kako to boli, če gre človeku žebelj skozi dlan, jaz ne vem. To pa vem, kako boli en sam majhen — krč. Kristus na križu pa dreveni od desetih, od sto najbridkejših krčev...«

Ni dogovoril. Solze so vzele še njemu glas...

»Vsi vkup se usmilimo križanega Boga«, je še zavpil in se zgrudil pred razpelo. Potem je šel. V zakristiji se je onesvestil, da so ga morali močiti z vodo...

Tomaž Rutar, jezni fajmošter pri Sveti Luciji na Mostu, zdaj veste, kdo pa kaj. Tolminska duša. Srce je dobro in občuti, le beseda taka, da je bridka kakor kis na stepeno soldaško telo. Tomaž Rutar. On sam ni šel skozi soldaške šibe. Njegov ded pač. Besede mehke po materi ni imel. Kar pa je na tisti veliki petek prisluševal pri razpelo, ostalo je. Moj stari oče, tisti Lovrič sam, ki se je nekaj z njim prerekal, je povedal o njem, o gospodu Tomažu:

»Čiginjec je bil, srdit dedec pa grčav. Ko pa je za veliki petek pridigal, je bil svet mož. Bog mu nebesa daj!«

sebi, kakor da prisluškuje. Pridige še ni bilo konec. Nekaj se je govorniku kar utrgalo v obrazu. Zasijal mu je v prečudnem blesku. Ustne so se zgibale, zdajci je gospod Tomaž spregovoril:

»Ecce homo! Glejte, človek! Po človeško pogledjmo Njegovo bridko smrt, da bomo tem bolj ljubili Njegovo božjo dobroto.«

Kar je poslej govoril gospod Tomaž, ni bila več apostolova beseda. Bil je strašen oris nepo-

Delo Ivana Preglja

Čim več let mineva od smrti Ivana Preglja (1956), tem bolj se razodeva njegov pomen v slovenski literaturi. V desetletjih, ko je pisal, zlasti med obema svetovnima vojnama, je ostal v senci velikega opusa Ivana Cankarja in njegovega lika, ki je — posmrtno — vzbujal čiščenje in bil povzdignjen v simbol. Vse, ki niso šli v pisanju po Cankarjevi poti, je kritika omalovala in žrtev tega Cankarjevega kulta je bil v nekem smislu tudi Ivan Pregelj. Kritiki — niti katoliški — se niso prikopali do tega, da bi bili prav doumeli pomen njegove izvirnosti in epične pripovedne moči, plastičnost in baročno barvitost njegovega jezika v primerjavi z liričnostjo in mehkim zvenom Cankarjevega jezika, in globino njegovega religioznega pogleda na svet in navezanost na slovensko tradicijo, posebno primorsko. Bil jim je preveč »konservativen«.

Zdaj pa se vedno bolj kaže, da je bil Ivan Pregelj — poleg Cankarja — naš največji pisatelj prve polovice tega stoletja in da je bila največja odlika njegovega pisa-

nja prav izvirnost in plodna zakoreninjenost v slovenski tradiciji. Njegova dela doživljajo danes novo ovrednotenje in si pridobivajo novih brancev, ker imajo veliko povedati tudi mladim.

UMRL JE MARIJ PREGELJ

Vse, ki so poznali akademskega slikarja Marija Preglja osebno ali po njegovih delih, je bridko presunila novica o njegovi smrti. Umrl je v soboto v ljubljanski bolnišnici zaradi komplikacij v zvezi z operacijo na želodcu.

Marij Pregelj je bil sin pokojnega pisatelja Ivana Preglja, toda ubral je drugačno pot v umetnosti — v slikanje. Umetnost je študiral v Zagrebu ter se razvil v enega najboljših slovenskih slikarjev. Po vojni je postal redni profesor na akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Bil je tudi predsednik umetnostnega sveta Moderne galerije v Ljubljani. Star je bil 53 let.

Pokopali so ga v torek na pokopališče v Dravljah.

Slišal je, kako je bolniška sestra počasi odprla vrata, za hip obstala, da je pogledala, če spi, in prišla nato po prstih ter mu postavila malico na nočno omarico. Nato je po prstih spet odšla. Vendar ni spal. Le delal se je, da spi. V resnici je držal oči zaprte samo zato, ker ni hotel, da bi ga motili. Njegove veke so bile tisti zastor, ki ga je spustil med seboj in vsemi drugimi, kadar je hotel biti sam s seboj in dokončno razmisliti tisto, čemur je moral priti do konca, preden bodo njegovi možgani za vedno prenehali delovati.

To ždenje z zaprtimi očmi je bilo pravzaprav prijetno; to neprestano prehajanje iz spanca v budnost in spet nazaj v spanec je bilo kakor pozivanje na dolgih oceanskih valovih. En val ga je dvignil kvišku do zavesti, drugi ga je počasi pogreznil v globino spanca ali pa rahlega ždenja, ko je sicer slišal vse, kar se dogaja okrog njega, vendar pa je vse prihajalo do njega nekam od daleč, rahlo in tiho, kakor da se ga sploh ne tiče.

Včasih, kadar je slišal, kako je bolniška sestra zašepetala zdravniku: »Spi. Zelo mnogo spi«, se je v svoji notranjosti nasmehnil, s kako lahkoto sta se dala prevariti. Saj ni spal. Mnogokrat je bil buden, ko so menili, da spi, in so se varovali vsakega šuma, da ga ne bi zbudili.

Vedel je, da ima raka in da so ga pustili v posebni sobici na kirurškem oddelku samo zato, da bi mu to prikrivali. Tudi sam je hlinil, da verjame, da bo ozdravel, in včasih je to skoraj verjel, četudi mu je pamet govorila drugače. Saj si je bilo tako težko predstavljati, da bo njegovo telo, ki je bilo mlado in na katero je bil tako ponosen, kmalu razpadlo v grobu. Sicer ga ni nič bolelo. Če bi ne hodili okrog njega zdravniki in bolniške sestre, bi si čisto lahko predstavljal, da je zdrav in da samo počiva. Cutil je toliko željo po počitku, po spanju, toda pogosto, kadar ga je tisti val spet odnašal v temo spanca, se je z vsem naporom

Spomladanski motiv iz Doline

volje zdramil. Ni smel toliko spati, pred smrtjo je moral razmisliti stvari in jih razrešiti do konca; hotel si je priti na jasno o vsem. Zato je moral ostati čimveč pri zavesti. Toda učinek injekcij je bil mnogokrat močnejši.

Ni se bal smrti. Svoječas ji je bil v bojih mnogokrat prav blizu in videl je umirati druge, zato je vedel, da ni težko umreti. To je kot operacija. Morda malo zaboli, toda človek že ne čuti več mnogo in prav kmalu je končano. Potem pa je vsega konec. Odprl je oči in gledal svoje shujšane roke. Zmugal je s prsti. Lahko si je predstavljal, kako bo ta roka obležala v kratkem negibna in kakšna bo po smrti, kakšna bo deset let po smrti in kaj bo ostalo od nje čez mnogo mnogo let... To ga ni vznemirjalo. Toda upirala se mu je mi-

Ob uri Vstajenja

NOVELA F. J.

sel, da se bo zgodilo tako tudi z njegovo zavestjo, z njegovo mislijo. Kako je mogoče, da bo umrl ves moj jaz, da se bo vse izgubilo v nič, tudi moja misel, tudi tisto, kar vem, kar mislim, kar čutim? Kako je to mogoče? Kam bo to izginilo? Ali je res vse to tako malo pomembno, da bo zadostoval majhen fiziološki vzrok, ena sama pretrgana žilica ali zastoj srčnih utripov, da bo postalo vse to, kar sem, kar čutim, kar hočem, nič? je razmišljal. Zdelo se mu je, da je v tem nekaj krivičnega, nekaj čudno nelogičnega.

Se pred nekaj meseci se mu je zdelo tako naravno in samo po sebi razumljivo, da je s smrtjo vsega konec, da o tem sploh ni razmišljal, četudi je sam v sebi čutil, da bo moral nekoč globlje razmisliti o tej stvari, nekoč, kadar bo imel čas. Toda časa ni imel nikoli. Vedno je bilo nekaj treba in mnogokrat več stvari hkrati. Zdaj pa ima dovolj časa. Bil je navajen, da je razrešil vsak problem, ki se je pojavil pred njim. Rešil ga je v vojni, rešil ga je v politiki in tudi v proizvodnji. In bil je odločen, da reši tudi tega. »Razmišljati moram logično, metodično, dialektično«, je ponavljal sam sebi in se boril z željo, da bi se prepustil prijetnemu zibanju na valu, ki bi ga zanesel v polzavestno ždenje in morda v spanec.

Pravzaprav se ni mogel nikoli pomiriti z mislijo, da bo s smrtjo vsega konec in da je žival z razumom, ki pa bo ob smrti ugasnil. »Torej bi ostal samo žival, mrtva žival«, si je rekel. »V tem je logika.« Toda ta logika se mu je upirala. In prvič ga je prešinila čudna misel: »Če smo samo živali z razumom, potem bi se morali tudi smatrati za take. Morali bi se videti takšne, kakršni smo.« Sam sebe ni nikdar gledal s takšnega zornega kota in skoro z začudenjem se je vprašal, zakaj ne. To ni bilo vendar logično. »Morda nisem imel časa, da bi se bil tega zavedel«, je razmišljal. »V boju ni bilo časa za tako razmišljanje in v boju za proizvodnjo tudi ne. Toda morda so drugi v meni vendarle videli samo užival z razumom in sposobnostmi, ki lahko dobro služijo v določene namene, kakor lahko služijo stroj, ki dobro deluje, ali kakor lahko služijo vprežni konj, ki tudi ni čisto brez lastnega razuma. Je razlika med menoj in konjem samo v količini in kakovosti misli, predstav in čustev, ki jih lahko

producirajo njegovi in moji možgani?« je premišljeval.

»Kaj pa če je med živaljo in človekom vendarle kakšna večja razlika? Kaj, če je vendarle Bog... in če je posmrtno življenje, je premišljeval. Nekeč je veroval v to, nekeč, ko je bil majhen, in tudi se pozneje. Zdelo se mu je tako samo po sebi razumljivo, da o tem sploh ni nikoli razmišljal, kakor ni pozneje nikoli razmišljal o tem, da Boga in posmrtnega življenja ni. Sam ni vedel, kdaj je nenal verovati. Bilo je pac tako samo ob sebi razumljivo, da ni več veroval, da se sploh ni zavedel, kdaj se je to zgodilo. Skušal se je spomniti, pa se ni mogel.

Zunaj je sijalo pomladansko sonce in žarki so zlatili pod. Cutil je njihovo prijetno toploto in slišal ptice, ki so se sprejetavale po še golem drevju. Tedaj mu je prišla na misel skrivnost narave in vesolja, ki ga je vedno privlačevala. Strastno rad je prebiral ameriške fantastične romane o poletih v vesolje in o skrivnostnih možnostih, ki jih je hranila bodočnost. Vedel je, da gre le za fantastične predstave, toda krožile so okrog resničnega jedra, ki je bilo še bolj fantastično. Saj Sonce obstoja in poleg njega še na milijone drugih sonc in na stotine milijonov in milijard planetov. Je to res vse samo slučajno? Ali je za tem... Bog, kakor je nekdanj veroval? Zazdelo se mu je, da je moral biti takrat zelo srečen. Človeka mora navdajati zavest, da je nekeje Bog in da skrbi za vse in tudi zanj, z veliko srečo in brezskrbnostjo, je pomislil. Skušal si je predstavljati, tako bi mu bilo ob zavesti, da s smrtjo ne bo vsega konec, ampak da se začneja z njo novo, večno življenje. Začutil je hrepenenje po tem, da bi lahko veroval v to.

Spet so se odprla vrata in bolniška sestra je prišla po prstih k njemu.

»Ali spite?« je vprašala po tihem.

Odkimal je in odprl oči.

»Vaša žena in otroka so zunaj. Saj jih lahko pustim k vam, kaj ne? Ali bi rajši počivali?«

Odkimal je.

Podložila mu je zgolovnik pod hrbet, da je udobneje ležal, z glavo bolj na visokem, in mu popravila odejo. Nato je odšla. Vrata je pustila odprta.

O PIRHIH -

Marsikatera stara navada okrog velikonočnih praznikov je zginila v pozabo in se je morala umakniti moderni miselnosti, ki daje vedno manj važnosti nekdanjemu ljudskemu čustvovanju.

Ena teh navad je pa kljub atomski dobi še živa in nas spominja na ljudska obredja in šege ob prazniku življenja in vstajenja.

To je navada pripravljati pisanice ali barvane pirhe, ki imajo poleg različnih zunanjih ornamentalnih oblik tudi globok notranji pomen. Jajce je pomenilo že nekdanjim in poganskim ljudstvom vir novega življenja, zlasti v pomladnem času prebujajoče se narave. Med preprostim vernim ljudstvom je ta misel ostala živa ob prazniku Kristusovega vstajenja, ko je večno življenje zmagalo nad smrtjo. Velikonoči si še danes ne moremo misliti brez rdečih ali tudi drugače pobarvanih pirhov.

Otrokom bi odvzeli polovico velikonočnega veselja, če bi ne imeli pisank ali pisanic, ali vsaj testenega meniha z rdečim jajcem namesto g'ave. Ponekod je še živa otroška vera, da privalijo velikonočni zajčki pisana jajčka pod kak grmček.

Obdarovanje z jajci in vsakovrstni nači-

ni sekanja pirhov so že stara navada. V srednjem veku so morali podložniki prinašati na gradove določeno število jajc kot »činž« prav okrog Velike noči. Jajca so dajali kot »bero« po vaseh tudi duhovnikom, ko so hodili blagoslovljati hiše. Navada barvanja jajc pa sega še v drugo polovico 16. stoletja; običajna je bila rdeča barva. Pozneje so prišle v navado z ornamentami okrašene pisanice ali pisanice kate-re znajo še danes krasiti s posebno iznajdljivo ljudsko domišljijo zlasti v Slovenski Benečiji in Beli krajini.

Danes pa vidiš po vseh izložbah čokoladna jajca vseh oblik in mojstrov.

Od zlatih do kurjih jajc

Se večje tovrstne mojstrovine so znali pripravljati v prejšnjih časih. Po navadi so si jih izmenjevali kot velikonočne darove na kraljevskih in plemeniteških dvorih.

Pred prvo vojno so prinesli nekoč cesarju Francu Jožefu v Schönbrunn za Veliko noč pol metra visoko jajce, vse v žamet in zlatih nitkah. Skozi lupino se je slišalo čivkanje. Nihče si ni upal odpreti nenavadnega pirha, misleč da je peklenski stroj.

Cez hip so vstopili. Po burnem utripanju srca je čutil, kako željno jih je čakal. Prišli so vsak dan proti večeru, ko sta otroka napisala naloge. Bila sta deček in deklica. Zelo ju je imel rad, veliki prijatelji so bili, zdaj pa, ko je videl njuna pisa izraza, se mu je zazdelo, da je močno odtrgan od njiju in srce se mu je stisnilo ob misli, da bo kmalu popolnoma ločen od njiju. Morda ju zadnjič vidi.

Vida pa se mu je zazdela lepša in prikupnejša kakor kdajkoli, celo lepša od dneva njune poroke pred dvajsetimi leti.

Gledal jih je, ko so sedeli ob njegovi postelji, in nenadno ga je spreletela čudna misel: »Ali vidiš v meni res samo umirajočo žival, žival, ki jim je sicer ljuba, a še vendarle samo žival brez duše, od katere bodo za vedno ločeni, ko bo umrla? Otroka morda še ne razmišljata o tem. Toda ona, kako gleda ona name?«

Spomnil se je, da je bila iz verne družine in da je tudi ona nekdanj verovala, toda pregovoril jo je, da sta se poročila brez duhovnika. Sedela je na robu postelje in držala njegovo roko v svojih mehkih, hladnih dlaneh.

Gledal je nežna obrazka svojih otrok in si ju skušal predstavljati kot živalici brez nesmrtnosti in brez predstave o Bogu. Nikoli ju ni vprašal, a prepričan je bil, da sta le malokdaj kaj slišala o Bogu in da najbrž sploh nista imela predstave o njem. In nenadno je občutil veliko krivdo, zazdelo se mu je, da jih je vse tri oropal za nekaj dragocenega, za neko veliko tolažbo.

»Odpustite mi,« je zašepetal in solze so mu zameglile oči. Ozrl se je v stran, da bi jih ne opazili.

»Kako si čuden. Saj ti nimamo kaj odpustiti, ko si vendar najboljši mož in oče. In zakaj sploh govoriš tako čudno?« je rekla in si ponesla njegovo roko k licu ter si jo pritisnila k njemu.

Nato so molčali. V tišino v sobi pa je segel glas zvonov od zunaj.

»Vida, ali še verjameš... v Boga?« je tiho vprašal.

Videl je, da se obotavlja.

»Ne,« je rekla. »Saj nisi hotel, da verujem, in zato ne verujem.«

»Zares ne?« je vprašal.

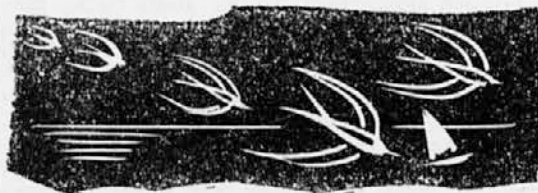
»Zares ne. Ker ti nisi hotel, nisem več mislila na to. Mislila sem, da ti že veš, kako je s tem.«

Spet je zaprl oči. Zares, mislil je, da bolje ve. Toda naj ji pove, da vendarle nič ne ve?

Oni so spet tiho sedeli pri njem. Morda zadnjič tako sede pri meni, je pomislil. Ko bom umrl, ne bodo mogli biti več pri meni. Takrat se bodo začele

ceremonije. Nikdar več jih ne bom čutil ob sebi. Nikdar več.

Zunaj je zahajalo sonce. Poševen žarek je segal do njegove postelje. Začutil ga je na roki. Ko je zdrknil z nje, je iskal z roko za njim. Spadal je k življenju, ki se je umikalo od njega. Kmalu bo okrog njega samo še tema, toda tudi te ne bo več čutil. Le še nekaj razkrajajoče se materije bo. In potem nič več. Kako je biti nič? je pomislil.

Spremenil se bom v nič. V nič. Vse, kar je mislil in kar je delal, bo nič. Ne takoj, pisali bodo še o njem in mu postavili morda lep nagrobni spomenik. Toda s časom — s časom bo vse Nič. Razlage, ki jih je prej vedel za vse to, so se mu zdele zdaj prazne in nesmiselne. Niso mogle več zadovoljiti pred tem grozečim Ničem.

Dolgo je ležal z zaprtimi očmi. Slišal je, da sta otroka vstala in šla k oknu, kjer sta šepetala. Zablelo ga je, kakor da sta se telesno odtrgala od njega. Toda ni se zganil. Čez čas je prijel za ženino roko, ki je ležala poleg njegove, jo ponesel k ustnicam in jo poljubil.

»Oprosti, je rekel, da sem ti vzel vero. Zdaj vem, kaj sem ti vzel. Odpusti mi.«

»Nikar ne misli na to. Zakaj misliš na te stvari?« je rekla. Toda čutil je, da drhti v njenem glasu jok.

Spet sta molčala. V sobi se je stemnilo. Zunaj so zazvonili zvonovi, mogočno in slovesno. Njihovo zvonjenje je prihajalo skozi odprto okno, od daleč in vendar mogočno.

»Kaj zvoni?« je vprašal in odprl oči.

Zena je začudeno prisluhnila.

»Saj ne zvoni,« je rekla.

»Pač, slišim, da zvoni.«

»Jaz ne slišim... Morda se ti le zdi. Zvoni ti v ušesih. To je najbrž učinek zdravil,« je rekla. Morda res, je pomislil. Zares se mu je zdelo, da ne zvoni več.

Toda čez nekaj časa se je spet oglasilo zvonjenje. Razločno je slišal: pritkavalo je. Razočel je veliki zvon in počasne udarce njegovega kembla, in hitrejšje udarce srednjega in srebrno pesem malega. Zdelo se mu je močno znano. Kdaj jih je že slišal? Morda mnogokrat, pa ni pomislil na to.

»Tudi zdaj nič ne slišiš?«

Zena je spet prisluhnila, da bi mu ustregla, nato je samo odkimala z glavo. On je molčal.

Tako je minilo še nekaj časa. Poslušal je tiste zvonove in neko toplo čustvo se je prebujalo v njem. Spominjalo ga je na nekaj lepega in mitega, pa se ni mogel domisliti, na kaj. Potem se je spomnil, da je tako dolgo zvonjenje vendar prepovedano, kaj sele pritkavanje.

»Čudno,« je razmišljal. »Morda pa so prepoved odpravili, odkar sem tu notri. Vedno spet si izmishjo kakšno spremembo.«

Včasih se mu je zazdelo, da zvonjenje ponehuje in da je slišati le še posamezne udarce nihajočih kemblov ob bron. Skoraj ustrašil se je, da bo prenehalo. Toda nato se je spet oglasilo, mogočno in slovesno kakor prej.

Ni si upal več vprašati žene, če sliši. Morda ne sliši zaradi rute na glavi, je pomislil. Mikalo ga je, da bi vprašal otroka, ki sta še vedno stala pri oknu in sta morala slišati, pa se je bal, da bi jo s tem užalil. Tako je molčal.

Zdaj se je blestel zadnji sončni žarek le še na zidu pri oknu. Kmalu bo ugasnil.

»Otroka se dolgočasita,« je rekel. »Kar pojdite.«

»Saj ni res, rada sta pri tebi,« je rekla žena.

»Bolje je, da se ne mudita predolgo tukaj.«

Stisnila mu je roko in vstala.

»Nikar toliko ne razmišljaj. Rajši počivaj, ali misli na to, kako bo lepo pri nas, ko boš spet zdrav,« je rekla.

»Na svidenje.«

Poljubila ga je in nato sta mu tudi otroka dala poljub na lice, nekoliko hlastno, a pristrčno kot vedno.

»Na svidenje. Jutri zjutraj bomo prej prišli. Otroka nimata šole.«

»Kakšen dan je jutri?« je vprašal.

»Nedelja.«

»Oh, saj res. Pozabil sem šteti dneve,« se je nasmehnil. »Popoldne se odpeljite kam na izlet. Zakaj bi vedno sedeli tukaj, kjer je žalostno in diši po zdravilih.«

Prisluškoval je njihovim korakom po hodniku, dokler niso utihnili.

Zvonjenje pa je bilo zdaj še močnejše. Bilo je, kakor da se je približalo.

»Zvečer se zmeraj bolje sliši,« je pomislil. Bilo je mogočno, vendar pa mu ni bilo nadležno in mu ni prišlo na misel, da bi pozvonil bolničarki in prosil, da bi zaprla okno, kot je včasih storil, kadar se mu je zdelo, da prihaja od zunaj premočan hrup.

Poslušal je z zaprtimi očmi. In nenadno se je spomnil, da je to vendar velikonočno zvonjenje. K Vstajenju zvoni! Saj res, danes je sobota, velikonočna sobota in ob tej uri je bilo vedno zvonjenje. Ko je bil majhen, da bi hodil tudi sam zvoniti v zvonik domače cerkve, toda za Vstajenje so pritkavali samo odrasli moške in fantje. Bilo je pretežno in prenevarno, razen tega je bila to čast, ki je niso hoteli prepustiti dečkom.

»Čudno, da pritkava tu v mestu prav tako kakor pri nas na vasi,« je razmišljal. »Gotovo imajo enake zvonove.«

Poslušal je z zaprtimi očmi. In potem je morda lahko zadremal, ker se mu je zdelo, da je spet doma na vasi. Po cesti sredi vasi se vije procesija Vstajenja, rdeče cerkvene zastave se visoko dvigajo, vsakdo izmed mož in fantov, ki jih nosijo, skuša dvigniti svojo čim višje, da bi pokazal svojo moč in izkazal čast zastavi. Sonce zahaja, od gozlov se stegajo vijoličaste sence vedno dalje čez polje, ki še žari v zadnjem bledem senu, vsepovsod grme možnarji, v procesiji molijo, slišati je debele, mrmrajoče glasove kmetov in visoke glasove žensk, in nato se oglašajo od zadaj nekje, iz skupine belooblečenih deklet in cerkvenih pevki pesem »Zvečar naš je vstal iz groba...«. Najprej jo poje nekaj glasov, pa jih poprime vedno več in več in nazadnje pojejo vsi, možje, in fantje, žene, dekleta, starci in otroci. Razločiti je njihove glasove in vendar so vsi kot en glas. Tudi župnik poje in dviga možtranco, on pa je spet majhen deček v ministrantski obleki in vihti kadilnico, da se dviga

(Nadaljevanje na 12. strani)

TO IN ONO

Dva pogumna častnika sta odnesla jajce v Dunajski gozd in ga previdno odprla. V notranjosti sta zagledala zlato kletko in v njej drobnega postržka, ki je žalostno čival.

V zakladnici egiptovskega kralja Faruka so pa našli iz zlata izdelano jajce z vložnimi biseri. Vrednost tega velikonočnega jajca so cenili že tedaj na okroglo 12 milijonov lir.

Se bolj dragocen pirh je dobila ruska carinja od moža Aleksandra III. na velikonočno jutro leta 1883. V velikem zlatem jajcu je bilo vdelano drugo iz platine; to se je tudi moglo odpreti. V njem se je prikazala majhna carska krona in v njej jajčka iz čistega rubina.

Psebnoumetnino je izdelal tudi dvorni draguljar Fabergé. Napravil je velikonočno jajce za zadnjega carja Nikolaja II. Premier je imelo 10 centimetrov. V platinasti lupini, pokriti s smaragdi in biseri, je bila vdelana točna miniaturna carske kočije iz suhega zlata. Okna kočije se zapirajo s čistimi kristali. Ta izredna zlatarska umetnina se nahaja danes v Britanskem muzeju v Londonu. Zlatar in draguljar Karel Fabergé je s sedemsto pomočniki izdeloval podobne pirhe in umetnine tudi za druge kronane glave. Pred prvo svetovno vojno se je preselil iz Rusije v Švico. Njegovi nasledniki so nadaljevali to umetno obrt z zlatimi jajci. Zadnji Fabergé tudi, toda s pravimi jajci, ker si je ustanovil v francoski Švici velikansko kokošjerejo, kar tudi bolj odgovarja — življenju in simbolu Velike noči, to je klici življenja v živem jajcu.

ŠPORTNI PREGLED

Mednarodni tek čez drn in strn v Nabrežini

Kakih sto atletov iz dežele Furlanije-Julijske krajine, Slovenije in Koroške se je v nedeljo zbralo v Nabrežini, da se udeležijo 2. mednarodnega teka čez drn in strn, ki ga je priredilo Sportno združenje Bor iz Trsta. Nedeljsko izredno lepo vreme je gotovo pripomoglo, da je pomembna športna manifestacija odlično uspela.

V kategoriji naraščajnikov je prvi došel na cilj italijanski atlet Angelino, v drugi kategoriji pa je 5 tisoč m dolgo progo prvi pretekel Avstrijec Graf. Največ zanimanja je seveda bilo za tek zadnje kategorije. Po odličnem startu Mianija iz Tržiča, ki je sam pretekel prvi krog, sta že v drugem krogu prešla v vodstvo Celjan Zuntar, lanskoletni zmagovalec, in Ljubljčan Stros. Ta dva sta ostala skupaj skoraj do cilja (proga je bila dolga osem tisoč m). Tu pa je Celjan Zuntar napel vse sile in prvi prišel na cilj.

Pred razdelitvijo nagrad se je predsednik »Bora« zahvalil atletom za sodelovanje in vsem ustanovam, ki so kakorkoli prispevale, da je manifestacija tako lepo uspela.

Nabrežinski župan je nato poskrbel, da je krajevna turistična ustanova priredila za inozemske atlete v neki restavraciji v Sesslanu kosilo.

KAKO SE DRŽI SLOVENSKO MOSTVO NA SVETOVNEM HOKEJSKEM PRVENSTVU NA DUNAJU?

V Sloveniji so zelo ponosni na svojo hokejsko reprezentanco, ki je hkrati seveda tudi reprezentanca Jugoslavije. V reprezentanci so skoro sami člani HK »Jesenice«. Na lanskem svetovnem prvenstvu so se priborili precej na vrh skupine B, letos pa jim gre za to, da tam ostanejo. Na svetovnem prvenstvu, ki se je začelo ob koncu preteklega tedna na Dunaju, pa niso najbolje začeli. Z Madžarsko so igrali 6:6, potem ko so že vodili 5:1. Ze proti koncu tekme pa so Madžari, potem ko so se zdeli že na tleh, nenadno silno navalili in nasuli v mrežo solvenskega vratarja kar 5 zadetkov zaporedno. Šele dvajset sekund pred koncem tekme se je slovenskim hokejistom po silovitem boju pred madžarskimi vrati posrečilo izenačiti.

Tekmo je gledalo samo 500 ljudi (očitno je, da hokej ni povsod tako na široko priljubljen šport kakor v skandinavskih državah, na Češko-Slovaškem, v Kanadi in v Sloveniji), a neki dunajski športni list je zapisal, da je bila vredna, da bi jo

bila gledala razprodana dvorana. Znamenita je bila posebno »protiofenziva« Madžarov.

Vodstvo slovenskega moštva, zlasti trener Bubnik, seveda ni bilo najbolj zadovoljno s takim izidom, kajti po poprejšnjih računih bi bili morali slovenski hokejisti premagati Madžare. To je morda povzročilo, da so jih podcenjevali. V resnici pa stvar le ni bila tako čudna in negativna. Madžarski hokejisti so namreč od lani zelo napredovali in so malo pred začetkom letošnjega svetovnega prvenstva igrali neodločeno celo z reprezentanco Zahodne Nemčije, ki igra letos v A skupini in gotovo ni slabo moštvo, saj ima kanadska trenerja. Poleg tega pa je tudi mnogo odvisno od sreče in od živcev.

Zi se pa, da so si vzeli slovenski hokejisti nauk iz tekme z Madžari k srcu — pa tudi trenerjeve opomine — in so v drugi tekmi, s Poljaki, v resnici presenetili. Igrali so odlično in tekma se je končala neodločeno 3:3, kar je velik uspeh za slovenske hokejiste, saj so Poljaki zelo dobro moštvo. Lani so igrali še v A skupini in letos so odločeni, da po zmagi v B skupini spet pridejo vanjo.

Eden najboljših slovenskih hokejistov, Felc, si je malo pred začetkom svetovnega prvenstva zlomil v prijateljski tekmi z nekim češkoslovaškim moštvom nogo. Vendar upajo, da njegova odsotnost ne bo preveč negativno vplivala na bilanco slovenske reprezentance na tem svetovnem prvenstvu.

Ob uri Vstajenja

(Nadaljevanje z 11. strani)

oblak kadila in da vse diši po kadilu, in tudi on poje »Zveličar naš je vstal iz groba...« A čeprav je majhen deček, se vendar spominja vsega; da je bil v partizanih, in žene in otrok, in da je bil bolan, in da je imel raka. Toda zdaj je vse to minilo, samo spominja se še vsega tistega, in to je pravzaprav čudno, ker kako se more majhen deček spominjati tistega, kar šele bo? Toda to nankrat ni nič več čudno, prav nič se mu ne zdi čudno, vse je popolnoma jasno in lahko, preteklost in sedanjost in bodočnost, odvisno je le od tega, od katerega konca se ozreš na vse. In vse je tako lahko in lepo, kakor kadilnica v njegovih rokah. Vsa težka vprašanja so padla z njegove duše. Kako so ga mogla kdaj mučiti? Saj ni bil ničesar, kar bi ne bilo jasno in osrečujoče.

Prišla je bolničarka in prižgala luč. Stopila je k oknu, da bi ga zaprla.

»Pustite odprto, da bom slišal zvonove,« je rekel. Ni ga razumela. Toda pustila je okno odprto. On pa je špet zaprl oči, da bi mu ne izginil prived procesije in da bi ohranil v sebi tisti občutek sreče.

Videla je, da se smehlja. Po prstih je odšla iz sobe, da bi ga spet ne zdramila.

Kmetje bi si morali sami pomagati

(Nadaljevanje s 7. strani)

in se zanašajo samo na pomoč »voditeljev« (misli najbrž državo). Če bi bil kmečki stan zdrav in podjeten, bi mu ne bilo treba prosjati države za pomoč. In če bi imel učinkovito strokovno organizacijo, bi lahko pritisnil na oblasti, da bi gradile potrebne vozne poti do vasi in omogočile hiter dostop na trg. Zakaj pa dosega delavski sindikati toliko ugodnosti za delavce?

Tudi glede ploh, ki uničujejo črešnje na drevesih, se mi zdi, da je že čas, da bi tehnika v tem pogledu kaj storila. Če zmoro polete v vesolje, pa ne bi mogla zavarovati kmetom nekaj dreves črešenj ali drugega sadja? Morda pa se kmetje sami (vsaj naši kmetje) premalo zanimajo za tako pomoč in tehniko, ker premalo berejo in

niso obveščeni. Zdi se mi čudno, da bi inženirji ne mogli izdelati neke vrste dežnika v obliki železnih ceví, vstavljenih druga v drugo, ki bi jih zasadili v zemljo vstric debela. V primeru, da grozi neurje, pa bi nasadili nanje ogrodje v obliki nekakega dežnika in z ročajem (z vrtenjem) dvignili cev z ogradjem nad drevo ter na isti način odprli ogrodje, ki bi razpelo nad drevesom močno tkanino iz kakega lahkega in odpornega umetnega vlakna, ki bi obvarovalo drevo pred škodo? Zadeva se mi zdi enostavna in bi ne zahtevala veliko dela, časa in stroškov. V desetih minutah bi lahko en človek razpel take »dežnike« nad desetimi drevesi, če ne več. Tudi naprava bi bila cenena, komaj kaj dražja od navadnega dežnika. Rad bi slišal mnenje kakega agromoma o tem.

A. G.

Čas se mu ja ustavil

V peruanskih Andah, v neki vasici 4000 metrov visoko, živi 140 let stari Ildefonso Huaman. Stejejo ga med najstarejše državljane republike Peru in Južne Amerike. Bržkone pa je ta mož tudi najstarejši Metuzalem na svetu.

Pri vseh svojih letih pa je starina še pri sebi in brska kot vrtnar po samostanskem vrtu. V davnih letih je bil tudi za župana v svoji vasici, ki ima danes še 50 prebivalcev.

Ildefonso je bil njega dni, 90 let je že tega, vojak v perujsko-čilenski vojni. Po končanih bojih leta 1883 se je umaknil v svoj rodni kraj, ki je ena najvišjih naselbin v Andah. Od tedaj se je čas za Ildefonsa Huama popolnoma ustavil. Še vedno misli, da trajajo v dolinah vojne in da bo padel sovražnikom v roke, če se premakne iz svoje vasi. Tja gor ne vodi nobena cesta. Zato ne poznajo ne on ne njegovi občani nobenega avta, ne vedo kaj je letalo ali radio. Tudi kakšnega časopisa še niso imeli v rokah. O svetovnih vojnah ne vedo nič. Nekaj so slišali o davnih Inkas, o nekem narodnem junaku Bolivarju; današnji čas pa se je Ildefonso in sosedom ustavil in oni so srečni v svojem brezčasju.

ŽENA IN DOM

MOŠKI IN MODA

Kadarkoli načnem ta argument, sem vedno v zagati, da ne govorim o letošnji modi, ki je označena z »ye-ye«, »scat« in »beat« in prikazuje kot zadnjo novost moške mode jopiče v stilu liberty, to se pravi iz večbarvnega rožastega blaga (!) ali pa do vratu zapet jopič s korejskim ovratnikom, v katerem bi se gospodar hiše težko ločil od lakaja. Poleg teh več ali manj bleščečih in rožastih oblek so se pojavile še srajce liberty, ki se nosijo z enakimi rožastimi in živobarvnimi kravatami. Morda bo ta moda navdušila »najstnike« —; za preostale moške pa bo izbira še vedno zelo omejena, vsaj za tiste, ki si ne žele, da se ljudje ozirajo za njimi. Kar se tiče variacij na klasično temo (mislim na klasično linijo moške obleke), — variacije, ki se v teku let izmenično ponavljajo — vam lahko na kratko osvetlim letošnji položaj: ponavadi smo se spraševali, ali je letos moderna enovrstna ali dvovrstna obleka? Letos tega problema ni: moderno je vse, jopič na en gumb, na tri gumb, na celo vrsto gumbov ali dvovrstni jopič. Morda lahko rečemo, da je dvovrstna obleka športna, da je en gumb primeren za večerne obleke, da pa so tudi tu izjeme in da ima lahko tudi športna kombinirana obleka jopič z enim samim gumbom.

Svobode odločanja je torej v izobilju. Krojači so si morda bolj edini v liniji ramen, reverjev in hlačnic. Ramena so ozka, reverji prav tako in život je označen nekoliko više, tako da poudari, skupaj z podaljšanim jopičem, vitkost figure. Vrnila se je moda hlačnic z robom, tako v športni kot v večerni izdaji. V kombiniranih oblekah, to se pravi pri enobarvnih hlačah in vzorčastih jopičih in obratno, prevladujejo motivi »madrás« ter manjši ali večji karirasti vzorci. Klobuk je ponavadi v stilu jopiča. Letošnje barve so nekoliko novejši odtiski že znanih tradicionalnih barv ter nosijo bombastična imena kot »arkično zelena«, »mehikansko-rdeča« in podobno. Vsekakor se bodo najbolj obnesle mirne in pastelne, zelene, modre, rjave in klasična siva barva — tako v enobarvnih tkaninah kot v vzorčastih.

Toliko za napotek tistim, ki bi se znašli v težavah pri pomladanskem nakupovanju.

Ob tej priliki voščim vsem bralkam in bralcem vesele velikonočne praznike!

MARTINA

Spomini iz prve svetovne vojne

■ 42 ■■■■■ V RUSKEM UJETNIŠTVU ■■■■■ Inž. J. R. ■■■

In ga ni bilo. Ko sem šel ob enih gledat barometer, sem ga slišal v dnevni sobi. Takrat pa se mi je mudilo in ga nisem mogel vznemirjati. Po vrnitvi z vremenske postaje me je sam poiskal in me našel pri destilaciji. Rekel mi je, naj grem z njim. V delovni sobi je imel polno mizo s številkami popisanih papirjev in računalno, to je pripravo, na katero so nas v ljudski šoli učili šteti: v posebnem okviru na paličice nanizanih 6-krat 10 kroglic, na vsaki paličici kroglice druge barve. Kdo je vedel, da je to ruski računski stroj! Kmalu pa se je izkazalo, da izračunam jaz po našem prej kot ravnatelj na računalno, »ščoti« je ruski naziv zanj. Videl sem jih v vseh ruskih uradih. In tudi pri trgovcih, celo pri Židih.

Ravnatelj je rekel, da se mu številke ne ujemajo, čeprav gre samo za seštevanje. Pri vsaki kontroli dobi drugačno vsoto. Bilo pa je 14 papirjev, na vsakem po dva stolpca, v vsakem pa po okoli 25 števil, največ petšteviličnih, večinoma takihle: 23.185, kar pomeni 23 rubljev 18 kopejk in pol. Rekel je, naj kontroliram in da mi da na razpolago »ščoti«.

Odgovoril sem, da bom izračunal prej brez računalna. Ni mi verjel. Najprej sem si ogledal številke in ga vprašal, če katera ni bila jasna, potem pa sem začel seštevati. Šlo je precej hitro, a mnoge stolpce sem moral prešteti po dvakrat, ker se moja številka ni ujemala z njegovo, dobljeno s »ščoti«. Na posebnem listu je bil povzete, seštevek vseh listov in stolpcev, ki se seveda ni ujemal, saj so bile pod stolpci drugačne vsote. Bilo bi potrebno sestaviti nov list s temi izkupički. Tega pa ni naredil, ker je bil nervozen in neučakan ter

je sešteval s »ščoti«. Sodeč po njegovem izrazu, ki je bil sedaj sproščen, medtem ko je bil prej resen in zaskrbljen, sem sklepal, da sem mu opravil koristno delo. Takrat pa mi tega ni priznal, pač pa enkrat pozneje. Povedal je, da se mu takrat dohodki in izdatki niso hoteli kriti, drugi dan pa je moral predložiti obračun izdatkov za zaposlene na preizkuševališču.

Vprašal sem ga, če gre drugi dan v Kišinev, in na njegovo pritrdilo sem ga prosil, da bi mi prinesel nekoliko sukanca, ki bi se ujemal z mojo civilno obleko. Obljubil je. Zahvalil sem se mu in odšel v rastlinjak. Sredi dela pa pride Jerina s kozarcem čaja in par piškoti, poleg z majhnim zavitkom. Nehote sem pogledal proti oknu in opazil za njim nasmejnjeni obraz barinje. Odvijem zavitek in najdem v njem zavojček sukanca, zelo podobnega moji obleki. Res je moral biti ravnatelj moje računovodske pomoči vesel, da je o tem poročal barinji in da je ta takoj med svojim šivanjem poiskala, kar bi mogoče meni odgovarjalo. Popil sem čaj, pojedel piškote, pogledal še nekajkrat proti oknu, priklonil se zadovoljni barinji, vrnil kozarec Jerini in rekel »spasibo«.

Dokončal sem delo v rastlinjaku, pogledal v destilacijo, kako se nabira destilirana voda, in hotel domov v sobo, da se malo odpočijem. Če se pa hočem jaz odpočiti, se moram vleči na hrbet in zapreti oči, a do tega nisem prišel, ker me je na poti čez dvorišče poklical ravnatelj, vabeč me, da bi šla na mlatišče malo pokontrolirat. Delo se je prav lepo razvijalo in če bo par dni vreme še ugodno, bo omlatena vsa pšenica iz zaščitnih pasov in tista, ki ne služi za podrobne poskuse. Te pšenice pa je bi-

lo mnogo, zlasti sorte »banatka«, ki je bila po dosedanjih izkušnjah najbolj priporočljiva od vseh ozimnih, mehkih pšenice. Nad 5 ha v eni parceli je bilo »banatke« in pridelek smo cenili na več kot 70 stotov. »Ar-nautka« pa se je imenovala najbolj priporočljiva od jarih, trdih pšenice in tudi te je bila precejšnja parcela — nad 2 ha. Obe sta bili že požeti, a še ne prepeljani na mlatišče.

Matfej Fomič je vzorno skrbel, da je vladal na mlatišču red. Ker je sonce bilo že zelo nizko in se je bližala ura, ko se dokonča delovni dan, so ujetniki hitro naložili polne vreče in jih odpeljali v shrambo. Z ravnateljem sva se obrnila na njivo lubenice, a ravnatelj ni iztaknil nobene, ki bi bila zadovoljivo dozorela. Mogoče bo potrebno čakati še teden dni. Očitno si jih je zelo želel, mene pa takrat še niso zanimali. Melone pa še manj.

V naslednjih treh tednih se je mlatev končala, lubenice in melone so postale sladke, ravnatelj je razdelil mesečno plačo in si mojo v celoti pridržal, češ da sem jo dobil v Kijevu, daroval pa mi je ono, kar mi je prinesel iz Kišineva. V priučenju rusčine sem očitno napredoval in se že tudi lahko kaj pogovarjal, seveda počasi. Začel sem gojiti jahalni šport. Čumak ml. je nadel slepi kobili uzdo in s pomočjo klopice pred konjušnico in z Čumakovim pridržavanjem sem kmalu zlezal na kobilo, dobil sem uzde v roke in sva šla. Jezdil sem do vremenoslovske postaje, a tam nisem razjahal, ker ni bilo klopice in tudi ne Čumakove pomoči. Zato pa sem slepo kobilo usmeril proti domu. Razen muh, ki so jo pikale, ni imela drugih. Mirno in pohlevno je korakala. Enkrat sem jo tudi malo pogljal v dir, a sem kmalu potegnil za uzde, ker me je začelo »nekje« boleti. Komaj sem čakal, da prijezdim domov. Pred konjušnico sem sam zlezal s kobile in bil vesel, da jo je Čumak ml. peljal k jaslom. (Dalje)

34 Pokristjanjenje Slovencev N. H.

Zasmehljivi izraz »zagaman« pride iz staronordijskega gaman — smešen. Goltati (narečno gutati) in golčati (gučati) sta iz staronordijskega glagola gauta — govoriti, iz katerega pride verjetno tudi ime Got, gotski (v staronordijski obliki Gauta). Značilni slovenski hopsasa (pri plesu) je iz staronordijskega hopp ali hop-sasa — plesati.

Holmi ali holme je pomenilo v staronordijskem jeziku majhen otok ali grič sredi ravnega polja in ta zadnji pomen ima beseda holm tudi v slovenščini. Narečni posmehljivi izraz tutlek za neodločnega človeka pride iz staronordijskega tutla — jecljati.

Narečno finiti v pomenu sopihati ali godrnjati je iz staronordijskega glagola finna — hotei nekaj povedati, sopihati, hoteti ugovarjati neki odločitvi. Rad pa pride iz staronordijskega izraza hrada — gnati se, truditi se, kazati vnemo. Hropeti je iz hrópa, od tega pride najbrž tudi krop.

Haf-vidri je pomenilo veter z morja in vridra je žival, »ki pride iz vode«. Hlyrn je pomenilo v staronordijskem jeziku prehod med dnevom in nočjo. Ni si težko predstavljati, da pride slovenski večer iz vaer-hlyrn ali vé-hlyrn. Izraz znotraj pa pride verjetno iz staronordijske besede husa-snotra — okraš na hišnem pročelju ali na ladji. Morda je

bilo to preneseno potem na opremo (okras) hiše ali ladje v notranjosti.

Izraz goditi se (dobro se mu godi) pride iz staronordijske besede gód-gerd ali god-gaeti — blaginja, dobro gre. Beseda god (obha:ati god), ki je tako značilna za slovensko življenje, pride iz gódi — dobre, dobra volja, prijateljstvo, ali iz gódr — dober, zdrav, prijazen, biti v prijateljstvu s kom (biti si dober s kom). God pa je pomenilo tudi boga (poganskega).

»Rujno vince« pride gotovo iz besede röd — rdeč in tudi narečni izraz rona za rdečo peso (rödn?).

Slovične podrobnosti

Slovenščina si je ohranila tudi mnogo slovičnih posebnosti, ki jih imajo tudi skandinavski jeziki, zlasti pa staronordijski jezik, kolikor se je ohranil v literarnih spomenikih. Predvsem sta se ohranila izraza za potrditev in zanikanja: ja in ne. Ja je obstojal v staronordijskem jeziku in obstoja tudi v vseh modernih skandinavskih jezikih popolnoma enako kot slovenski ljudski ja. Od te besede pride tudi beseda jata. Staronordijski glagol játa pomeni reči ja k nečemu, pritrditi, dovoliti, iti s kom (torej v »ja-

ti«). Staronordijski né odgovarja slovenskemu ne in modernemu skandinavskemu nei. Slovenska beseda nekaj pride iz staronordijske nokkut, novonorveško noko. Nokurr ali nokkur je pomenilo neki, nokkur nekje.

Slovenskemu predlogu od popolnoma odgovarja norveški aat (izg. ot), slovenskemu sem (kaj) pa staronordijski sem, npr. »hvar landa sem tu ert?« (»katere dežele sem ti si?«).

Slovensko tja pride iz staronordijskega tjá — pokazati (tia). Slovenski veznik ter pride iz švedskega där, ki pomeni nato, torej, zlasti v zvezi s saa (tako). Verjetno je tudi beseda torej v zvezi s saa där.

V štajerskih narečjih se neprestano ponavlja besedica té v smislu potem ali nato, npr. »é pa sem rekla«: tedaj pa sem rekla. Ta té pride iz staronordijskega tá — tedaj ali iz švedskega daa (dô) — tedaj, potem.

Znameniti štajerski toti je iz švedskega detta — ta, ali iz staronordijskega tatta — tale. Slovenski kaj je iz staronordijskega há — kaj; pomenil je tudi izraz začudenja: ha! ali zasmehovanja: ha!

On pride iz staronordijskega hon ali hjon — on, ona pa iz hjóna. Slovenski predlog s ali z je nastal zelo verjetno iz staronordijskega hjá enakega pomena, ki se je zreduciral v za in nato v s ali z.

(Dalje)

Vesele velikonočne praznike želijo:

TRGOVINA NA DROBNO
IN NA DEBELO

Kerže

TRST - Trg S. Giovanni, 1 - Tel. 35-019

Emajlirani štedilniki in peči najmodernejših oblik za vsa goriva. Popolne opreme za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki, dekorativni predmeti umetne obrti od keramike do brušenega stekla. Lestenci ter vseh vrst električne luči klasične in moderne oblike

PRODAJA TUDI NA OBROKE

GOSTILNA IN MESNICA

PETAROS

BORŠT 60 - Tel. 97-651

želi srečno veliko noč

GOSTILNA

NINI

TRST - Ul. Valdirivo, 32 - Tel. 38-915

Vošči cenjenim gostom
vesele velikonočne praznike

TRGOVINA IN DELAVNICA ČEVLJEV

GEC ROJAN

Trg Tra i Rivi, 2 - Tel. 31-198
vošči vesele praznike

Trgovina kmetijskih strojev in orodja

Marinac Vladislav

Trst - Str. Vecchia dell'Istria, 63 - T. 810-211

Umetna gnojila - Krma za živino - Prvovrstna semena lastnega pridelka in inozemstva - Trte, sadna drevesa, razne cvetlične sadike, vrtnice, itd. — Poljedelski stroji in druge potrebščine
vošči vsem odjemavcem vesele praznika

DRUŠTVENA PRODAJALNA
NA OPČINAH

Z. Z. O. P.

OPČINE - Alpiska ulica, 85

Telefon 221-054

ZOBOZDRAVNIKA

Dr. Stanislav in Pavel Pavlica

TRST - Ul. Ghega, 9 - Tel. 31-813

FOTO STUDIO

EGON

Trst, Ul. Oriani, 2/1 - Tel. 93-295 (Barriera)

ZALOGA STAVBNEGA MATERIALA

CELESTIN DANEU - DANIELI

OPČINE - Narodna ulica, 77 - Telef. 221-034

VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE ŽELI
GOSTILNA

NA POŠTI

(Zora Presl)

BAZOVICA 95

Telefon 226-125

VSE ZA KMETOVALCE

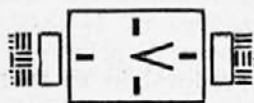
EDVARD FURLANI

TRST - Ul. Milano, 18 - Tel. 35-169

Krma za živino - Žita - Umetna gnojila -
Žveplo - Modra galica - Poljedelski stroji
Orodje - Vsakovrstna semena

Zastopnik za Trst in Gorico svetovno znanih strojev za obdelovanje zemlje ter kosilnice AGRIA

URARNA IN ZLATARNA

MIKOLJ

TRST - Campo S. Giacomo, 3 - Tel. 95-881

Bogata izbira švicarskih ur
in lično izdelane zlatnine

POTOVALNI IN TURISTIČNI URAD

«AURORA»

TRST - Ul. Cicerone, 4 Teefon 29-243

ZALOGA DRV IN PREMOGA

ANTON FLORIDAN

TRST - Ulica Ricci, 4 - Tel. 95-714

MLEKARNA

MARTELANC VIDA

TRST - Ul. Miramare, 50 - Tel. 29-345

vošči vsem odjemavcem vesele praznike

GOSTILNA

Ostrouška

TRST - Ul. S. Nicolò 1 - Tel. 47-918

TISKARNA

Graphis

TRST

ULICA SV. FRANČIŠKA 20

TEL. 29-477

ELEKTROINSTALACIJSKO PODJETJE

Milan Ambrožič

TRST - Ul. Miramare, 29 - Tel. 29-322

Popolna oprema za električne kuhinje, lestenci
in vse vrste električnih luči klasične in moderne
oblike - Vsakovrstna popravila in naročila

TRGOVINA Z JESTVINAMI

MILAN BEVK

TRST - Ul. D'Annunzio, 9 - Telefon 41-572

AVGUST ŠČUKA

TRGOVINA JESTVIN

TRST - Ul. Commreciale, 94 - Tel. 35-030
Vesele praznike

KROJAČNICA

PODGORNIK LEOPOLD

TRST - Ul. Carducci, 32 - Telefon 41-605

ZNANA SLOVENSKA TRGOVINA
Z MANUFAKTURO IN TKANINAMI

EUROTEX

(MARIO FERFOLJA)

TRST - Ul. Mazzini, 46 - Tel. 94-550

želi svojim cenjenim odjemavcem
tu in onstran meje vesele praznike!

TRST - Ul. Carducci, 15, Tel. 29-656

Bogata izbira naočnikov, daljnogledov
toplomerov in fotografskega materiala

GOSTILNA

KOBOL (Jadran)

TRST - Ul. dell'Industria, 16 (Sv. Jakob)
Tel. 44-505

želi veselo veliko noč

RIBARNICA

PERTOT MARČELA

Trst - Barkovlje, Ul. Perarolo, 2 - Tel. 28-415
želi vsem vesele praznike

TRGOVINA JESTVIN

JOSIP ŠKABAR

OPČINE - Narodna ulica, 42 Tel. 221-026
se vlijudno priporoča svojim odjemavcem
tu in onkraj meje

GOSTILNA

EMILIA SOSIČ - VREMEC

OPČINE - Narodna ulica, 65
Vesele velikonočne praznike

ZELEZNINA GRADBENI MATERIAL, itd.

TERČON JOSIP

NABREŽINA 124 - Tel. 20-122

Želite dobro hrano in pijačo?
GOSTILNA

«AL GAMBERO» (Pri Raku)

TRST - Ul. Udine, 27 - Tel. 24-938
Vam bo gotovo ustregla

MIRODILNICA

ČEKET

TRST - Ul. Solitario - Tel. 95-442

želi odjemavcem vesele praznike!

ZALOGA VSAKOVRSNEGA

STAVBNEGA MATERIALA

Daneu Alojzij

OPČINE - Proseška ul., 13 - Tel. 221-044

TRGOVINA ELEKTRIČNIH PREDMETOV

Miro Frančeškin

NABREŽINA CENTER - Tel. 20-238

TERČON IZIDOR

ZELEZNINA, GRADBENI MATERIAL itd.

SESLJAN, 27 TEL. 20-220

GOSTILNA

DOLENC

PROSEK - Deviščina, 3 - Tel. 225-214

TRGOVINA JESTVIN

BRAVIN

DEVIN

TEL. 20-844

vošči vsem odjemavcem
vesele velikonočne praznike

URARNA IN ZLATARNA

Anton Malalan

OPČINE - Proseška, 18 - Telefon 221-465

Katoliška knjigarna

GORICA - TRAVNIK

Piazza Vittoria

PAPIRNICARNA

KNJIGARNA

DEVOCIONALNIJE

Na drobno in debelo - Bogata izbira

VINOAGRARIA

VSE ZA NJIVO, TRTO, TRAVNIK,
ZA HRAM, HLEV IN POLJE

Gorica - Piazza Vittoria - Travnik 4
Telefon 55-95

ZALOGA GORIVA NA DROBNO
IN NA DEBELO

Vetrih Ivan

UVOZ - IZVOZ

GORICA - Ul. Lantieri, 5 - tel. 25-27

PODJETJE

CUK GORICA

Trg Cavour 9

Tel. 36-36

Corso Verdi, 54

Tel. 21-60

VELISČEK TEODOR

GORICA - Svetogorska ul. 121 - Tel. 32-85

vsem odjemavcem želi vesele praznike!

Tovarna pohištva in lesna trgovina

PRINCIČ IVAN

Cormons - Krmin - Telefon 61-21

vošči vsem svojim cenjenim odjemalcem
vesele praznike

Znana trgovina čevljev

KOSIČ BENEDIKT

vošči vsem odjemalcem
vesele velikonočne praznike
Gorica - Raštelj

RADIO TRST A

• NEDELJA, 26. marca, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Mož, ki ni znal odpustiti«, mladinska radijska igra, napisala Gladys Engely, prevedel Franc Jeza. Igra RO., vodi Stana Kopitar; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... 15.30 »O-grad«, zgodba, Janez Jalen. za radio dramatiziral Jožko Lukeš. Igra RO., režira Jože Peterlin; 16.50 Slovenske ljudske motive igra orkester, ki ga vodi Aleksander Bevilacqua; 17.15 Obisk v diskoteki, pripravlja Janko Ban; 18.30 Sodobne črtice in novele: Alojz Rebula; »Zamenjava«; 20.30 Iz slovenske folklore: V starih časih: Lelja Rehar; »Kriščeš je uod smrti ustou«; 22.10 Sodobna glasba.

• PONELELJEK, 27. marca, ob: 9.00 V prazničnem tonu; 10.00 Velikonočne jedi, pripravil Tone Penko; 11.50 Slovenski karakteristični ansamblji; 12.00 Liki iz naše preteklosti: »Srečko Kumar« pripravil Rado Bednarik; 15.00 Tržaški, istrski in furlanski motivi v izvedbi orkestrrov ki in vodita Gianni Saffred in Ezio Vittorio; 15.30 »Naši ljubi otroci«, vesele igrice v treh dejanjih, napisal Nicola Manzari, prevedla Nada Gabrijelečič. Igra RO., režira Jože Peterlin; 17.00 Solistični koncert sopranistke Zlate Ognjanović, violinista Vladimira Škerlaka in basista Jožeta Stabeja. Pri klavirju Marijan Lipovšek; 18.45 Melodije iz operet. »Federika«, »Grofica Marica« in »Scugnizza«; 19.10 Fran Saleški Finžgar: »Velika noč«; 21.00 Kulturni odmevi; 21.25 Repertoar 1967 z orkestroma, ki in vodita Alberto Casamassima in Carlo Pacchiori; 21.45 Poje Alenka Pinec z ansamblom »5 Fane« iz Trsta.

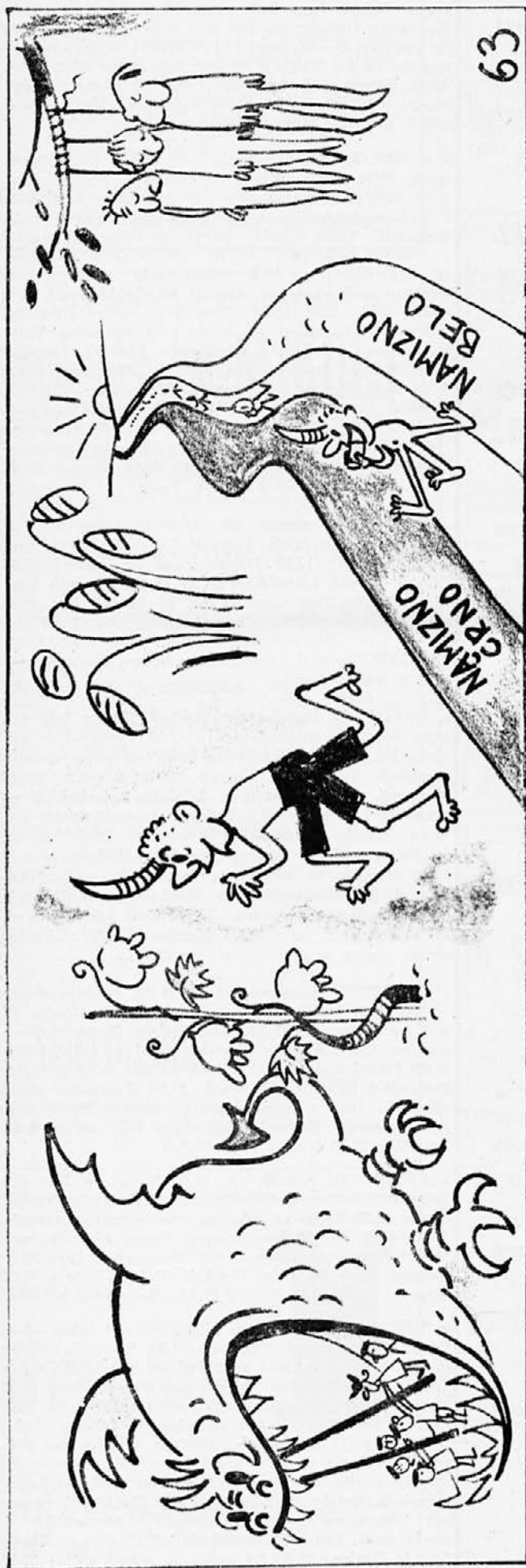
• TOREK, 28. marca, ob: 12.00 Iz slovenske folklore: V starih časih: Lelja Rehar; »Kriščeš je uod smrti ustou«; 17.20 Italijanščina po radiu; 17.35 Glasba za vaš transistor; 18.30 Iz niza javnih koncertov Radia Trst v sezoni 1966/67. Moški zbor »Prosek-Kontovel« pod vodstvom Ignacija Ota; 19.10 Plošče za vas, quiz oddaja — pripravil Danilo Lovrečič; 20.30 Richard Strauss: »Arabella«, lirski komedija v treh dejanjih.

• SREDA, 29. marca, ob: 11.40 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol); 12.10 Pomenek s poslušavkami; 17.25 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Koncerti v sodelovanju z deželnimi glasbenimi ustanovami. Sopranistka Dolores Ivancich. pri klavirju Marijan Lipovšek. Samospevi Pavla Sivica in Mariana Lipovška ter ameriške ljudske pesmi; 19.10 Higiiena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolhar; 19.25 Pojeta zbor iz Skednja in Mačkovelj; 20.30 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.25) Knjižne novosti: »Marjan Krušič: Srečni otok«, ocena prof. Martina Jevnikarja.

• ČETRTEK, 30. marca, ob: 12.00 Za smeh in dobro voljo; 17.20 Italijanščina po radiu; 17.30 Glasba za vaš transistor; 18.30 Skladbe Jakova Gotovca. Simfonično kolo; Koleda, ljudski obred v petih delih; 19.00 Pisani balončki, radijski tečaj za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 20.30 »Prozaična vsakdanost«. Igra v petih dejanjih, napisal Paolo Ferrar, prevedel Rado Lenček. Igra RO., režira Jože Peterlin; 22.30 Pianist Fred Došek.

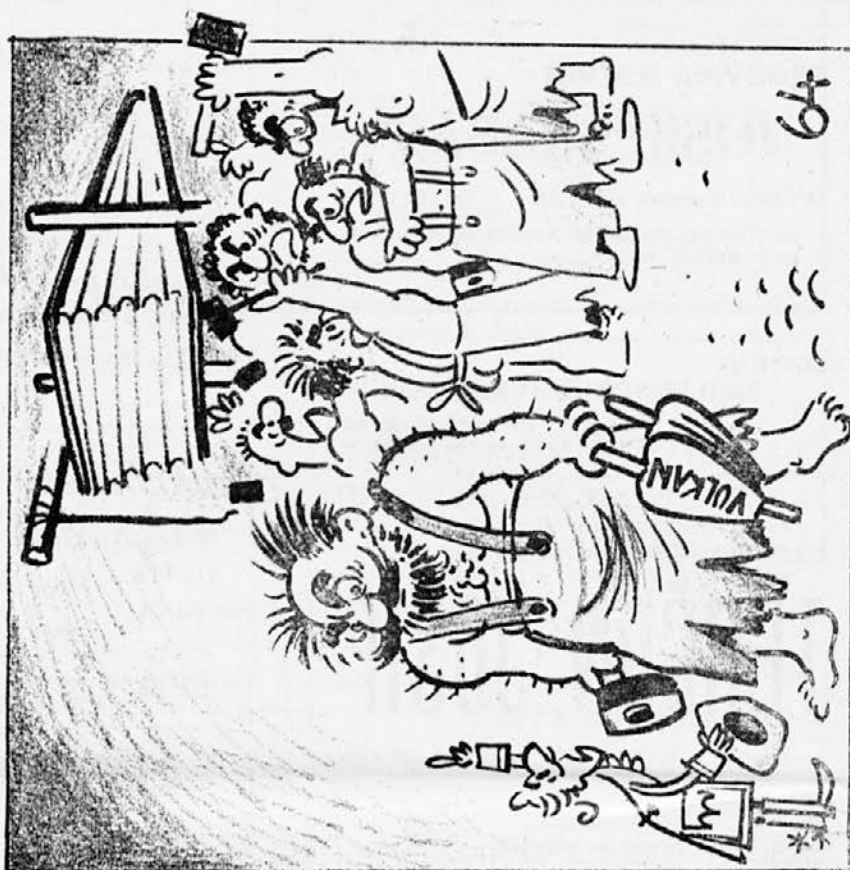
• PETEK, 31. marca, ob: 11.40 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol); 12.10 Med tržnimi stojnicami; 17.25 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol); 18.30 Ob 50-letnici smrti Frana Gebriča, pripravila Daniela Nedoh; 19.10 Moji prosti čas; 20.30 Gospodarstvo in delo. Urednik Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.45 Magija glasbil v jazzu.

• SOBOTA, 1. aprila, ob: 11.50 Orkestri lahke glasbe; 12.00 Kulturni odmevi; 13.30 Semeni plošč; 15.00 Glasbena oddaja za mladino, pripravil Dušan Jakomin; 16.00 Volan. Oddaja za avtomobiliste; 16.20 Pregled italijanske dramatike. Pripravila Josip Tavčar in Jože Peterlin (20. oddaja). Veristično gledališče (II.); 17.20 Dialog — Cerkev v sodobnem svetu; 17.30 Lepo pisanje, vzorci in zgledi mladega rodu, pripravila Ana Šturm; 18.30 Retrospektiva jazz, pripravil Sergio Portaleoni; 19.10 Družinski obzorik: »Moderna družba sili človeka k osamelosti« — ureja prof. Ivan Theuerschuh; 20.45 Oktet »Planika« iz Gorice; 21.00 Za smeh in dobro voljo; 21.30 Vabilo na ples; 22.30 Za prijeten konec tedna.

63

63. Bila vam je ta morska pošast tako velika, da ji ni bilo videti ne začetka ne konca. Kako pa smo se rešili? S težavo. Selo ko smo pošasti po moji zasluzi z dvema jambo-roma razklenili čeljusti, je flota lahko izplula na beli dan. V isti deželi smo videli tudi trto, ki je namesto groznega soka dajala mleko. Prebivalci so bili lepi ljudje, visoki po devet čevljev, imeli so tri noge in eno roko, v mladeniških letih pa jim je na čelu zrasel še rog, da so si z njim pomagali. Na klasju po njivah je rasel že kvašeni in pečen kruh. Po tem otoku sta tekli dve vinski reki in sedem mlečnih.

64

64. Zdaj pa vem, da bi radi slišali še tisto, kako sem potoval skozi sredino zemlje. No, pa naj bo! Začelo se je na Etni, tja sem jo mahnil, da bi videl vulkan, ki je prav tedaj oživel in bruhal že tri tedne. Trikrat sem obšel krater in ker od tod nisem mogel nič videti, sem skočil še noter. Znašel sem se v tako vročem kotlu, da mi je sapa pohajala, moje ubogo telo pa je bilo od žareče lave čisto opečeno. Vendar pa je bila moja teža večja od lavine in kmalu sem padel na dno. Prvo, kar sem zaznal, je bil strašanski hrup. Odprl sem oči in se znašel v družbi Vulkana in njegovih ciklopov. Ta gospoda, za katero sem mislil, da živi samo v pravljicah, se je že tri tedne dogovarjala, kako bi vpeljala red in poslušnost, pri čemer je bila tako glasna, da je vznemirila še gornji svet. Preprij je potihnil spričo moje navzočnosti; zbrali so se okrog mene in z obrazov sem jim bral osuplost. Vendar ne dolgo. Hitro so se spet začeli zmerjati in zvedel sem, da zaradi tega grmi v Etni. Vulkan je potem odšel k omari, vzel mazilo in obveze, karšne imajo samo stari bogovi, pa mi sam obvezal rane. Že čez nekaj trenutkov sem bil zdrav.